

Jakten på primula

Hva er det som får folk av alle kjønn og aldrer til å reise milevis for å finne en skarve blomst?

Side 19

Jakten på frihet

NTNU er det av de fire universitetene som er mest ivrig på en friere stilling i forhold til departementet.

Side 2

Jakten på p-plass

Fra 1. juni får du ikke lenger parkeringsdag-sedler på Gløshaugen. Da overtar parkometrene.

Side 4

NTNUs
internavis
nr. 7
14.05.2002

Universitetsavisa

A-BLAD

Nett-etikk

Hva er privat og hva er offentlig på Internett? Program for anvendt etikk inviterer til forskerkurs og konferanse.

Side 4

E-læring

Amerikanerne har holdt på lenge. Nå satser også EU sterkt på et nettbasert universitet.

Side 5

Stalingrad

– var modell da Regi-onsykehuset i Trondheim skulle oppgraderes etter krigen.

Side 6-7

Festmøtet

Tre æresdoktorer og én Oslo-biskop kommer til Trondheim ved årets NTNU-festmøte.

Side 8

Vampyrnatt

Den natta Renate Henrikhaugen laget eksamensfilm, fikk en lesbisk vampyr en pæl gjennom hjertet.

Side 12

Flere foreldre

Hun har selv en nar-komann sønn. Nå søker Bente andre NTNU-ansatte i samme situasjon.

Side 13

Ungdom skyr kjemifaget

Kjemistudiet risikerer å bli den store taperen ved årets opptak til NTNU. Søkertallene viser at sivilingeniørstudiet i kjemi har nedgang for fjerde år på rad. Dette skjer samtidig som kjemifaget i Norge feirer 150-årsjubileum.

Søkningen til IKT-fagene har også gått ned, mens årets vinnere er samfunnsvitenskapelige og humanistiske fag. Totalt er det vel 8 000 ungdommer som har søkt opptak ved NTNU. Dette er 3,3 prosent flere enn i fjor.

Side 3

Sex og makt

SINNE. Mange kvinnelige studentar ber på sinne over å bli utsett for sexpress frå mannlege vegleiarar. Få får ut raseriet, slik Kjersti Elvik gjer her, i teaterstykket «Oleanna» frå 1994.

STRAFF. – Vegleiarar som bevisst utnyttar posisjonen til kommentarar, berøring og truslar, må bli straffa, meiner hovudfagsstudent Marianne Fostervold. **NTNU?** Medan universiteta i Bergen og Oslo har hatt retningslinjer mot seksuell trakassering i fleire år, er NTNU enno blank på området. Men ei ny likestillingslov påbyr retningslinjer for alle utdanningsinstitusjonar.

Side 10-11

FOTO: ERIK BERG

Grill og refleksjon for lærerspirene

Med jazz, teater og god mat møtte Program for lærerutdanning (PLU) vordende lærerstudenter i forrige uke. Stemningen var upåklagelig da instituttleder Peter van Marion tok imot til seminar i sosial innpakning. PLU ønsker at studentene som starter i høst, allerede nå skal begynne å reflektere over hva det å bli lærer egentlig vil bety og kreve av dem.

Side 9

FOTO: TORE HUGUBAKKEN

Les daglige nyheter på <http://innsidaUT.ntnu.no/> Send tips til: medieseksjonen@adm.ntnu.no

på dagsordenen

«Vem ska driva demokratifrågorna, när partierna tappar folk, facket krymper och medierna inte sköter sin granskande roll?»
Etikkprofessor Lennart Lundquist til LUM nr. 3-02, tidsskrift fra Lunds universitet.

ledelsen
har ordet

Rektor
Eivind Hiis Hauge

Nye studenter i anmarsj!

Søkertallene for 2002 er offentliggjort. Og NTNU, som andre universiteter og høyskoler, kaster seg over dem med begeistring, bekymring og mer eller mindre velbegrunnede analyser og tolkninger. Søkningen til realfag fortsetter nedgangen, her som ellers i landet. Det gir grunn til alvorlig ettertanke, selv om sivilingeniørlinjen for fysikk og matematikk viser en pen oppgang. Kjemisliter, mens bransjesamarbeidet har gitt god uttelling for bygg- og miljøteknikk, og for geofag og petroleumsteknologi. Arkitekter og medisiner har gode grunner til å være fornøyde, og selv om IKT-tallene er noe svekket, er de fortsatt høye. For å nevne noen.

Men det jeg har lyst til å fokusere på her, er økningen i tallet på primær-søkere til samfunnsfag og humaniora. Det manglet ikke på dystre spådommer om rekrutteringen til «usynlige» deler av NTNU da den teknisk-naturvitenskapelige hovedprofilen ble flagget i universitetsnavnet. Og det må jo innrømmes at argumentene bak spådommene i og for seg var plausible nok. Men heldigvis: Søkerne, studentene, har sagt sitt, og sagt det på en overbevisende måte! Økningen innen humaniora og samfunnsfag har (med forbigående unntak) vært jevnt og trutt i siget gjennom hele perioden etter NTNUs fødsel. Årets søkertall er en rungende bekreftelse på en mer langsiktig trend.

Nå kan en alltid diskutere presis hva det er som ligger bak denne pene økningen. NTNU-skeptikeren kan med styrke hevde at det er Trondheims gode rykte som Studentby 1 som er forklaringen. Og det er ingen grunn til å undervurdere den biten. Her er det studentene selv som har hovedæren, og byen, studentene, samskipnaden, HiST og NTNU må jobbe systematisk for å bevare og styrke vårt gode studentmiljø. Og bruke det i markedsføringen av oss selv.

Likevel: De det gjelder, fagmiljøene på Dragvoll, skal ha den vesentlige æren av økningen i søkertallene. NTNU som institusjon har også grunn til å være rimelig fornøyd med seg selv. Men først og fremst: Våre hjertelige gratulasjoner til SVT- og HF-fakultetene! Den tilliten som søkerne igjen har vist, må være en mektig inspirasjon i arbeidet med Kvalitetsreformen. En godt gjennomført kvalitetsreform vil styrke NTNUs posisjon som et spennende studiested ytterligere.

Eivind Hiis Hauge

I sporene til Posten og Vinmonopolet

Av de fire universitetene i Norge er NTNU mest ivrig på en ny organisasjonsform som gir en friere stilling i forhold til departementet.
– Vi kan ha en ny organisasjonsform på plass allerede 1. januar 2004, mener rektor Eivind Hiis Hauge.

Grunnlaget for en friere stilling for statlige virksomheter ble lagt i den offentlige utredningen «En bedre organisert stat» fra 1989 (NOU 5/89, «Hermansen-utvalget»).

Her drøftes mulighetene for at statlige virksomheter kan konstitueres innenfor eller utenfor staten som juridisk person. Det er i hovedsak tre forskjellige tilknytningsformer staten kan bruke når den ønsker å organisere en virksomhet:

- Statlig forvaltningsorgan, og her hører også med forvaltningsbedrift og forvaltningsorgan med særskilte fullmakter.
- Statlig selskap og statlig selskapsdeltagelse.
- Stiftelse eller stiftelsesliggende organ.

En vanlig måte å etablere statlige foretak på, er ved såkalt kongelig resolusjon. I forbindelse med etableringen fastsettes vedtekter som fastlegger formål, organer, forholdet til overordnet myndighet osv. I mange tilfeller benyttes lovgivningsteknikk som grunnlag for å fastlegge de sentrale sider ved en offentlig virksomhets konstitusjon. Stortinget kan gjennom særlover spesialtilpasse organiseringen ut fra de konkrete omstendigheter og behov.

Massiv reform. For et par år siden avgav Mjøs-utvalget sin innstilling (NOU 14/2000), som foreslo at universiteter og høyskoler kunne gjøres om til forvaltningsorganer med særskilte fullmakter, og dermed få større frihet i faglige, organisatoriske og økonomiske spørsmål. Høringsuttalelsene fra institusjonene det gjaldt, var overveiende positive, og NTNU utmerket seg med å flagge den mest liberale holdningen til dette, av alle de fire universitetene.

Mjøs-utvalget ble fulgt opp med den såkalte Kvalitetsreformen (St. meld. 27), og Utdannings- og forskningsdepartementet følger opp med flere prosjekter som legger til rette for gjennomføring av reformen.

I mars i år ble det framlagt en odelstingsproposisjon (nr. 40, se departements nettsider), som åpner for at læresteder som i dag er underlagt departementet, kan bli forvaltningsorgan med særskilte fullmakter. Sannsynligvis blir lovforslaget vedtatt før Stortinget tar ferie.

illustrasjon: Sture Lian Olsen

tementet, kan bli forvaltningsorgan med særskilte fullmakter. Sannsynligvis blir lovforslaget vedtatt før Stortinget tar ferie.

Clemet går lengre. Tidligere statsråd Trond Giske støttet mindretallet i Mjøs-utvalget, som ville begrense universitetenes frihet til et forvaltningsselskap med utvidede fullmakter. Men med Kristin Clemet som statsråd vil departementet følge Mjøs-utvalgets flertallsinnstilling og åpne for at universitetene kan organiseres som foretak som er egne rettssubjekter.

Derfor er et av de prosjektene departementet har satt i gang som oppfølging av Kvalitetsreformen, «Ny tilknytningsform for universiteter og høyskoler». Gry Aalde i departementet leder prosjektet som har som mandat å utforme et nytt lovutkast som kan gi universiteter og høyskoler mulighet til å organisere seg som foretak. Gjennom å fremme en særlov som åpner for dette, kan de universitetene som ønsker det, søke om å bli foretak som er selvstendige rettssubjekter, men staten vil fortsatt være den formelle eier av foretaket.

Tydeligere skille. Det er allerede etablert en kultur for liberalisering av statsforetak i Norge. Norsk Tipping, Postverket, Telenor og det tidligere Vinmonopolet, nå Arcus, er eksempel på statlige virksomheter som er organisert med basis i særlover, såkalte særlovsselskaper. For vel et år siden ble det åpnet for at flere helseforetak fikk en friere organisasjonsform.

– Mye tilsier at vi vil se på helseforetakene når vi nå åpner for en friere organisasjonsform for høyere læresteder, sier Aalde. Hensikten vil være å etablere et tydeligere skille mellom utøvende og politisk nivå og tydeliggjøre skillet mellom staten som bestiller av

utdanning og staten som eier av utdanningsinstitusjoner. Institusjonsledelsen vil få et mer helhetlig ansvar for driften og større handlingsrom.

Større frihet. I praksis vil det bety at universitetene kan bli mer «businesslike» slik for eksempel amerikanske læresteder opererer, med større grad av samarbeid med og økonomisk støtte fra næringslivet. I forhold til tidligere vil det bli formelle forskjeller i styringsstruktur – blant annet et styre med flere eksterne medlemmer.

– Loven vil gi signaler om en annen styringsstruktur. Universitetene har hatt mye handlingsrom, men ikke brukt det i tilstrekkelig grad, mener Aalde.

Universitetsledelsen får større frihet i den daglige drift av økonomi, kapitalforvaltning, personalforvaltning og faglig utvikling. Men det overordnede politiske ansvar for de strategiske beslutninger vil ligge hos eieren, departementet.

Del av Kvalitetsreformen. Prosjektet er ett av flere som er etablert som en oppfølging til Kvalitetsreformen. Aalde forteller at i henhold til tidsplanen vil det bli lagt fram et høringsutkast til ny lov i sommer, og at det vil bli den vanlige høringsfristen på tre måneder. Planene er å legge fram en odelstingsproposisjon tidlig neste år. Hvis alt går etter planen, vil det da være mulig for utdanningsinstitusjoner å søke om å bli selvstendige foretak høsten 2003.

Skal man dømme etter de høringsuttalelser de ulike læresteder ga til Mjøs-utvalgets innstilling, er NTNU det universitetet som er mest ivrig på å få en friere stilling. Høgskolen i Stavanger er en annen institusjon som ivrer for dette.

Rektor Eivind Hiis Hauge bekrefter at han støtter det tidligere styrets vedtak om en fri-

ere organisering av NTNU etter modellen som Mjøs-utvalget har skissert. Hiis Hauge ser på framtidig organisasjonsform som en av de viktigste sakene framover, og har fått signaler fra departementet om at den kan være på plass allerede 1. januar 2004.

Utredes til høsten. – Vi skal ha styreseminar i august, og jeg regner med at denne saken vil være et av temaene da, sier Hiis Hauge. Den helt konkrete jobbingen med ny styreform regner han med vil komme i gang i løpet av høsten, sannsynligvis ved at det nedsettes et utvalg til å arbeide med dette.

– Vi vil innhente erfaringer fra andre, sier rektor, og nevner de svenske lærestedene Chalmers og Jönköping som har vært stiftelser siden tidlig på tittallet. – Selv om de har en annen organisasjonsform, har de hatt en kvalitativ frihet som kan være nyttig lærdom for oss, mener han.

– NTNU var klart mer positiv til ny organisasjonsform enn de tre andre universitetene, sier Hiis Hauge, men legger til at på det tidspunktet høringen ble gjennomført, var ikke modellene særlig spesifisert.

– I utgangspunktet er vi positiv til å bli et særlovsselskap, men det avhenger av at departementet gir oss en organisasjonsmodell vi kan slutte oss begeistret til, understreker han. – Gir de oss en modell som er uspiselig, spiser vi den ikke, avslutter rektor.

ARNE ASPHJELL

arne.asphjell@adm.ntnu.no

nyheter

Alltid oppdaterte nyheter på
<http://innsidaUT.ntnu.no/>

Kjemifolket mobiliserer

Institutt for kjemi forbereder storoffensiv for å øke søkeroppslutningen. Både navneendring og forandring av studieprogrammer skal vurderes.

Opptakstallenes tale er klar: Ungdommen strømmer fortsatt til NTNU, men altfor få har realfag som førstevalg. Verst går det ut over kjemi. Sivilingeniørstudiet i kjemi har nedgang for fjerde år på rad, og i år har bare 123 søkere satt opp dette studiet som førstevalg.

Enda verre? – Jeg frykter det kan være enda verre, sier professor Sigurd Skogestad, leder ved Institutt for kjemisk prosesssteknologi. – Tallene fra Samordna opptak omfatter også ingeniørstudenter fra høyskolene, som søker seg til fjerde klasse i sivilingeniørstudiet. I fjor hadde vi 131 primærseekere. Jeg vet ikke hvor mange av

dem som søkte til første klasse. Men av 103 studenter som begynte i første klasse i fjor høst, var det kun 44 som stod på primærlista. Samtlige 21 ingeniører som begynte i fjerde klasse, stod på primærlista.

Idédugnad. I tillegg til søkersvikten er det også problemer med å holde på studentene. Altfor mange hopper av eller søker seg over til andre linjer i løpet av de to første årene. Skogestad har gått i spissen for å snu trenden. En rekrutteringskampanje resulterte i at det ble stiftet et samarbeidsforum mellom industribedrifter og Fakultet for naturvitenskap og teknologi i fjor.

Forumet jobber spesielt med studierekruttering og kontaktformidling mellom studenter og industri. Denne type samarbeid har gitt gode resultater både for byggfagene og for Geologi og petroleumsteknologi. Men foreløpig har ikke innsatsen svart seg i form av flere søkere til kjemi. Nå mobiliseres det til ytterligere kraftinnsats. 21. mai inviteres alle gode krefter til kreativ

idé-dugnad. Både navneendring og forandring av studieprogrammer skal vurderes.

– Jeg håper at både lærere og studenter vil delta, sier Skogestad.

Bedrifter i trøbbel. – Vi må gå inn på mulige årsaker til at studiet har liten appell, og klemme ut mottiltak. Jeg har en sterk følelse av at vi ikke har greid å formidle hva vi står for. Mange forbinder oss nok fortsatt med mystiske væsker, reagensrør og kolber, og skjønner ikke hva de kan bruke studiet til. Konsekvensen er at norsk industri kommer i manko på dyktige fagfolk i viktige posisjoner innen bioteknologi, kjemi, prosesssteknologi og materialteknologi. Alle de største industribedriftene våre blir rammet. Problemene slår ut for fullt i 2004, da vi regner med å uteksaminere ca 70 sivilingeniører i kjemi. Dette er bare halvparten av det normale, sier Skogestad.

SYNNØVE RESSEM

synnove.ressem@adm.ntnu.no

Professor Sigurd Skogestad (til høyre) og koordinator Fredrik Steineke inviterer alle gode krefter til rekrutteringskampanje for kjemistudiet. FOTO: SYNNØVE RESSEM

Kjemi i halvannet århundre

Nå feirer norsk kjemisk forskning 150-årsjubileum. Med brask og bram.

– Hvor kjemifaget er om nye 150 år? Forhåpentligvis der at vi kan ta hånd om Norge etter oljen, sier Marit Trætteberg.

ARKIVFOTO: RUNE PETTER NESS

I 1851 flyttet en vitenskapsmann ved navn Adolph Strecker fra Tyskland til Norge. Han skulle, som den første, undervise i kjemi ved det unge Kgl. Fredriks Universitet i Christiania. Han var en aktiv forsker som brakte med seg moderne metoder og ideer, og med ham startet moderne kjemisk forskning i Norge.

Til å begynne med var Strecker den eneste kjemikeren i norsk akademia. Kjemi ble ikke

undervist på gymnasene, og den tyske professoren hadde bare en håndfull studenter.

I dag er det godt over tusen mennesker som studerer kjemi ved norske universiteter. Og det burde vært flere. Det mener i hvert fall Marit Trætteberg og Signe Kjelstrup – begge professorer ved NTNUs Institutt for kjemi, og begge entusiastiske jubileumsarrangører.

– Hvor ville vi vært uten kjemifaget, spør de, og inviterer til stor, åpen feiring i Realfagbygget den 15. mai.

Allsidig program. Strecker utviklet en metode for å syntetisere aminosyrer, som fortsatt er i bruk. Likevel: Mye har skjedd med kjemifaget siden hans tid – eller for den del, siden de gamle grekeres og senere alkymistenes tid.

En som vet mye om dette, heter David Knight. Han er professor ved Durham University i England, en sprudlende og ettertraktet gjesteforeleser, entusiastisk amatørskuespiller, og en gullgrube for folk som er interessert i kjemifagets utvikling.

Han kommer i ens ærend til Trondheim for å snakke om synet på kjemi gjennom tidene.

Til det åpne arrangementet kommer også konserndirektør ved Elkem, Terje M. Halmø, for å snakke om kjemifagets betydning for norsk industri. Professor Robert J. Cava, som er en av de virkelig store kapasiteter innen internasjonal faststoffkjemi, vil gi et innblikk i hvilke enorme konsekvenser utviklingen innen supraleidende materialer kan gi for folks dagligliv. NTNUs egne studenter skal under den lovende tittelen

«Hogwart's School of Chemistry» vise kjemiske eksperimenter, og Astrid Salvesen skal blåse glass. Det blir også en utstilling av gammelt kjemiutstyr i vrimleområdet på Kjemi.

Fullstendig program og omtale av foredragsholderne finner du på NTNUs Intranett-side, Fakultet for naturvitenskap og teknologi. Informasjon finnes også her: <http://www.kjemi.uio.no/kjemi150/>

LISA OLSTAD

lisa.olstad@adm.ntnu.no

ILL. UNIVERSITETET I OSLO

Ny DION-leder

Margit Hermundsgård fra Det historisk-filosofiske fakultet (HF) er ny leder av Doktorkandidatenes interesseorganisasjon ved NTNU (DION). Organisasjonen holdt årsmøte 11. april, og her ble nytt styre valgt. Fra forrige styre fortsatte Rolf-Andre Bohne (IVT), Ingo Machenbach (IVT), Lise Randeberg (IME), Barbara Rogers (SVT), Margit Hermundsgård (HF) og Åsa Alexandra Borg (NT).

Som nye medlemmer ble Steinar Løve Ellefmo (IVT), Tonje Lauritzen (SVT) og Kaare Gether (IVT) valgt inn.

På første styremøte konstituerte styret seg med Margit Hermundsgård som leder og Barbara Rogers som nestleder.

Ny parkeringsordning fra 1. juni

Fra 1. juni blir det enklere å parkere på Gløshaugen for dem som vil betale for tje-nesten. Men de som har vært vant til gratis dagsedler, vil nå få abstinensproblemer.

På Gløshaugen er det kamp om p-plassene. Antall studenter og ansatte har økt dramatisk i takt med oppføringen av nye bygg, og antall p-plasser har avtatt tilsvarende. Stort sett er det tidligere parkeringsplasser som er benyttet som tomteareal for de nye byggene.

Flere betalingsplasser. I dag er det mellom 700 og 800 p-plasser på selve Gløshaug-plataet. 44 av disse er avgifts-belagte plasser som alle fritt kan benytte seg av mot betaling. Fra 1. juni økes antall betalingsplasser til 122, samtidig som tjenesten med utstedelse av tillatelser for gratis kortidsparkering (dagsedler) på Gløshaugen opphører. Fra 1. juni blir det bare utstedt parkeringstillatelser for fri korttidsparkering på sydområdet ved Petroleumsteknisk senter. Parkeringstillatelser blir bare utskrevet i ekspedisjonene ved PTS1 (NTNU) og PTS2 (Sintef).

De som etter 1. juni springer inn til ekspedisjonen i Hovedbygningen på desperat jakt etter parkeringsslipp, vil tusle slukøret ut igjen. I parkeringsautomatene vil prisen være 10 kroner per time, og maksimum parkeringstid er fire timer. Trøsten er at det vil være lettere for gjester til

NTNU å finne slike plasser når antallet tredobles.

Prioriterer de besøkende. Mellom Sentralbyggene og det gamle vannkraftlaboratoriet er det avsatt fem plasser for kortidsparkering på inntil en halv time. Her er prisen 15 kroner for en halvtime. Denne plassen er tiltenkt besøkende som har raske ærend til post eller butikk.

– Vi prioriterer de besøkende framfor oss selv når det gjelder kortidsparkering, framholder parkeringssjefen, Svein Hugo Andersen. – Vi har fått mange klager fra besøkende som kjører rundt i en evig runddans på jakt etter parkeringsplass, fortsetter han.

Fortsatt oblater. Mer rund-dans kan det bli for de som i dag er utstyrt med parkerings-oblat. Oblatene vil være gyldige også etter 1. juni, men med 80 færre plasser vil «overbooking-en» av biler i forhold til tilgjengelige parkeringsplasser bli enda mer følbar. Andersen forteller at det i Hesthagen er utstedt tre oblater per parkeringsplass.

Til sammen er det 1564 p-plasser i parkeringsområde Gløshaugen. Nærmere 500 av disse finnes i sydområdene på Valgrinda, som for mange for-toner seg som langt unna de sentrale deler av Gløshaugen. De nye parkeringsbestem-melsene kan derfor bety at en del NTNU-ansatte vil få mer trim.

ARNE ASPHJELL

arne.asphjell@adm.ntnu.no

Færre p-plasser for oblat-parkering, flere parkometerplasser. Kanskje el-bil er løsningen?

FOTO: ARNE ASPHJELL

Forskerkurs om Internett og etikk

Er informasjon man finner på nettet, privat eller offentlig? 1. til 6. juni arrangerer Program for anvendt etikk ved NTNU et nasjonalt forskerkurs om Internett og forskning, hvor dette er et sentralt spørsmål.

Sikkerhet, fortrolighet og anonymitet. Skillet mellom det private og det offentlige. Kurset «Internett og etikk» vil være av interesse for alle som driver med internettforskning. May Thorseth, koordinator for Program for anvendt etikk ved NTNU og faglig ansvarlig for kurset, venter deltakere fra både teknologiske, samfunnsvitenskapelige og humanistiske fagområder.

– Bruk av Internett reiser mange av de grunnleggende etiske og moralfilosofiske spørsmålene på nye måter, slik som spørsmål omkring personvern og rettferdiggjøring av vitenskapelig aktivitet, sier hun.

Stort mangfold. De påmeldte deltakerne kommer fra svært forskjellige fagområder. Noen forsker på ungdoms uttrykksmåte på nettet og hvordan de bruker mulighetene for å lage seg en annen identitet. Noen forsker på opphavs-

rett og ulovlig spredning av programvare, mens andre ser på kommunikasjonsformer som sikter seg inn mot ulike brukergrupper på nettet.

– Folk med svært ulike forskningsinteresser finner temaet Internett og etikk interessant. Det viser at det er behov for et slikt kurs, også fordi mange henter informasjon til egen forskning ved bruk av Internett, sier May Thorseth.

Internasjonalt. Forskerkursen er først og fremst beregnet på doktorgradsstudenter ved høyskoler og universiteter i Norden. Men forelesningene er åpne for alle ansatte ved NTNU.

Foredragsholderne er hentet inn blant annet fra Storbritannia og USA. May Thorseth nevner spesielt professor Charles Ess fra Drury University i Missouri i USA, som leder en internasjonal komité som utarbeider ret-

ningslinjer for internettforskning.

I tillegg vil førsteamanuensis Dag Elgesem fra Universitetet i Bergen bidra med foredrag som blant annet tar for seg intellektuell eiendom på Internett.

Bygger kompetanse. Den nordiske konferansen «Making Common Ground: Methodological and Ethical challenges in Internet research» som arrangeres 1. til 2. juni er inkludert i kurset, men er samtidig et selvstendig arrangement med et eget program.

– Forskerkursen er et ledd i arbeidet vi gjør for å bygge opp etikk-kompetanse innen ulike områder ved NTNU. Vi håper mange som er tilknyttet stipendiatene som veiledere, også vil delta, sier Thorseth.

Mer om forskerkurset finnes på http://www.hf.ntnu.no/fil/anvendt_etikk/eng/internet_ethics.htm

Mer om konferansen finnes på <http://huminf.uib.no/%7Edagelg/CommonGround/>

TORA SALTNES

tora.saltnes@adm.ntnu.no

Filosof og primus motor for forskerkurset Internett og etikk, May Thorseth, mener mange grunnleggende moralfilosofiske spørsmål blir reist på nye måter med bruk av Internett.

FOTO: TORA SALTNES

Sterk europeisk satsing på e-læring

Et europeisk nettbasert universitet er under utvikling gjennom EU-prosjektet Menu. De norske e-læringsprosjektene Nitol og Nettverksuniversitetet brukes som modeller for nyetableringen.

Du kan ta ett kurs fra Universitetet i Roma, et annet kurs fra Finland og et tredje fra Høgskolen i Agder, men samtidig sitte på en boreplattform i Nordsjøen eller hjemme i stua di i Osen.

Elleve undervisningsinstitusjoner fordelt på sju land over hele Europa er med i EU-prosjektet «Models for a European Networked University for e-learning» (Menu). Prosjektet har som mål å etablere et felles europeisk nettbasert universitet som skal bygge på det beste fra tidligere e-læringsprosjekter i samarbeidslandene.

I praksis legges prosjektet i stor grad opp etter mønster fra Nitol og Nettverksuniversitetet, som har vært i funksjon her i Norge siden midt på 90-tallet.

— Det har vist seg at den modellen har fungert så godt at den er verdt å bygge videre på, sier undervisningsleder Arvid Staupe ved Institutt for data-teknikk og informasjonsvitenskap ved NTNU.

Et sosialt miljø. Staupe har ansvar for å utvikle et læringsmiljø for det europeiske nettuniversitetet.

— Vi må prøve å lage et sosialt miljø – et slags klasse-miljø. Mange har kommet nokså langt med gode løsninger for e-læring. Men på det sosiale planet har man ikke kommet langt nok ennå, sier Arvid Staupe.

Han ser for seg studenter som arbeider på felles dokumenter – som har egne «rom» på nettet hvor de samarbeider.

— Det har også vist seg at det er viktig å ha et fysisk miljø som kan støtte opp om studentene som trenger litt ekstra oppfølging, selv om undervisningen skal være nettbasert, legger han til.

For voksne studenter. Nettuniversitetet skal kvalitetssikres slik at det kan gi kurs som fører fram til en europeisk mastergrad, og på alle måter harmoniseres med de «virkelige» universitetene når det gjelder vekttall, karakterer og grader.

I Menu-prosjektet må samarbeidspartene først og fremst spesifisere interessen for et slikt universitet. Deretter må de vurdere hvordan de skal håndtere administrasjon av studentene, i

tillegg til å arbeide med de teknologiske og pedagogiske utfordringene.

— E-læring har først og fremst vært rettet mot voksne studenter som ønsker å ta utdanning litt seint i livet. Samtidig kan det være nordmenn i utlandet som ser fordeler ved å ta tilleggs kurs fra institusjoner i Norge. I dag skal det være rundt 20 000 studenter som tar nettbaserte kurs her i landet, sier Arvid Staupe.

Haster. EU har hastverk med å få til et nettbasert universitet, og satser sterkt for å demme opp for tilbudene fra USA. Hele Menu-prosjektet har et budsjett på én million euro som skal fordeles på de forskjellige samarbeidende institusjonene. NTNU ser ut til å få mellom 400 000 og 500 000 kroner av disse pengene. Prosjektet skal være sluttført ved utgangen av 2003, og har da forhåpentligvis munnet ut i en etablering av et europeisk nettuniversitet.

TORA SALTNES

tora.saltnes@adm.ntnu.no

Undervisningsleder Arvid Staupe er med på å utvikle et europeisk nettbasert universitet etter modell av NITOL og Nettverksuniversitetet.

FOTO: TORA SALTNES

Miljøvernministeren kommer

Det er lenge siden en miljøvernminister har klart å sette miljøsaker på den politiske dagsorden i samme grad som Børge Brende. Onsdag 15. mai holder han hovedinnlegget på et åpent debattmøte i Realfagbygget på Gløshaugen.

Debattemøtet arrangeres av NTNUs satsingsområde Energi og miljø og har tittelen *Hva er veien til en renere framtid?*

Miljøvernministeren åpner møtet og vil snakke om nasjonale og globale miljøutfordringer. Neste innlegg vil dreie seg om hvordan stiftelsen Enova tar tak i disse utfordringene, og blir holdt av administrerende direktør Eli Arnstad. Enova ble stiftet i Trondheim 22. juni i fjor og arbeider for mer effektiv energibruk, produksjon av ny fornybar energi og miljøvennlig bruk av naturgass.

Siste innlegg blir ved Arne Brede, prodekanus ved Fakultet for ingeniørvitenskap og teknologi. Hovedtemaet hans er hva NTNU kan bidra med i energi og miljø-satsingen, og tar utgangspunkt i satsingsområdet for energi og miljø.

Foredraget vil vise at NTNU-forskere fra mange forskjellige fagområder jobber sammen for å finne løsninger på miljøproblemene, og flere spennende løsninger vil bli presentert.

Alle studenter og ansatte inviteres til å delta. Møtes holdes i auditorium R8, kl. 14.00 til 16.00.

Finland: En av tre studenter er fattige

Hver tredje student i den finske hovedstaden Helsingfors lever under fattigdomsgrensa. Det viser undersøkelser presentert i Vasabladet. Lave satser for lån og stipend i kombinasjon med høye krav til studieprogresjon, gjør tilværelsen kummerlig for mange studenter. Det blir

lite tid til deltidsjobbing, mange presses til å følge tre terminer i året og kan ikke jobbe om sommeren. «For mange blir mammas frosne skogsbær og pappas elgkorv redningen,» skriver Vasabladet.

Teknologi i skolen

«Teknologi i skolen» er et ledd i forsøksvirksomheten med teknologi som tema i norsk skole. Prosjektet har 35 deltakende skoler fordelt over hele landet. Det er et av tiltakene som Nasjonalt senter for rekruttering til naturvitenskapelige og teknologiske fag – Renate – hadde ansvar for i 2002.

Renate ble i 2000 opprettet av Utdannings- og forskningsdepartementet for en periode på

tre år. Formålet med Renate er å øke rekrutteringen av lærere med undervisningskompetanse i realfag, samt å øke interessen for realfag og teknologi blant elever i grunnskolen.

Renate har opprettet et nettsted for sentret og dets oppgaver – www.renate.no. I 2001 stod sentret for opprettelsen av nettstedet velgriktig.net.

Søker priskandidater

Forskningsrådet ønsker forslag på kandidater til *Pris for fremragende forskning, årets Möbius, og Forskningsrådets formidlingspris*.

Ved vurdering av kandidater til forskningsprisen legges det særlig vekt på at forskningen skal være internasjonalt anerkjent og i den internasjonale forskningsfronten. I tidligere år har det vært en overvekt av kandidater fra naturvitenskapene og medisin. Forskningsrådet imøteser derfor flere forslag på fremragende forskere innenfor samfunnsforskning og humanistisk forskning til årets tildeling.

Formidlingsprisen gis til en forsker som har utmerket seg med levende formidling fra sitt fagfelt til folk flest. Det er ingen begrensninger i forhold til form eller medium, men formidlingen skal være allmennrettet. Prisen kan også gis til en person som har gjort en særlig innsats for å fremme norsk forskning og forskningens betydning for samfunnet.

Frist for forslag med begrunnelse og dokumentasjon sendes innen 13. juni. Se oppslags-tavla Nettopp for mer informasjon, eller www.forskningsradet.no.

Norsk bioteknologi i Nature

NTNU har en helsides annonse om sine fem satsingsområder i siste nummer av verdens ledende forskningstidsskrift, *Nature*. Annonsen er rykket inn i forbindelse med at bladet 2. mai presenterte norsk bioteknologi i to artikler over fire sider. I «Norway: Turning oil into science» og «Expertise-driven, public- and private-backed biotech» blir blant annet planen

om Funksjonell genomforskning i Norge (FUGE) viet bred omtale. Det blir også satt søkelys på norske forskningsinstitusjoners behov for rekruttering av utenlandske forskere.

Nature har et opplag på 63 000 eksemplarer og distribueres over hele verden. NTNU-annonser er produsert av Informasjonsenheten.

100 års sykehusstrid:

Fra Stalingrad til Dragvoll

Både Oslo, Bergen og Tromsø har klart det, men ikke Trondheim. I løpet av 100 år er det gjort tre forsøk på å få til en helhetlig sykehusutbygging på Øya. Ingen av dem har lyktes.

Krangel og stridigheter har fulgt sykehuset på Øya helt siden innflyttinga i 1902. Først raste debatten om hvor sykehusanlegget skulle plasseres. Både Singsaker og Gløshaugen ble nevnt som lokaliseringsalternativer, men ble forkastet

på grunn av avsides beliggenhet.

Det nye sykehuset fikk raskt kapasitetsproblemer. I årenes løp har det vært oppgraderinger og utvidelser etter tre forskjellige byggeplaner. I kjølvannet fulgte høylytt krangel om økonomi og organisering.

Dette var utgangspunkt for et foredrag av stipendiat Svein Carstens i Lørdagsuniversitetet i april med tittelen *Historien om to ufullendte og visjonen for et tredje sykehuskonsept*.

Tre epoker – tre modeller. Carstens deler inn sykehushistorien i tre epoker, som hver for seg avspeiler rådende tanker innen medisin og i samfunnsliv.

– Første konsept er *Paviljongsykehuset*, som varte fra 1902 til 1960. Neste kaller jeg *Tårn og kake* og varte fra 1960 til 1990, da den ble avløst av *RiT*

2000 Sentermodellen. Samtlige har til felles at de var ambisiøse.

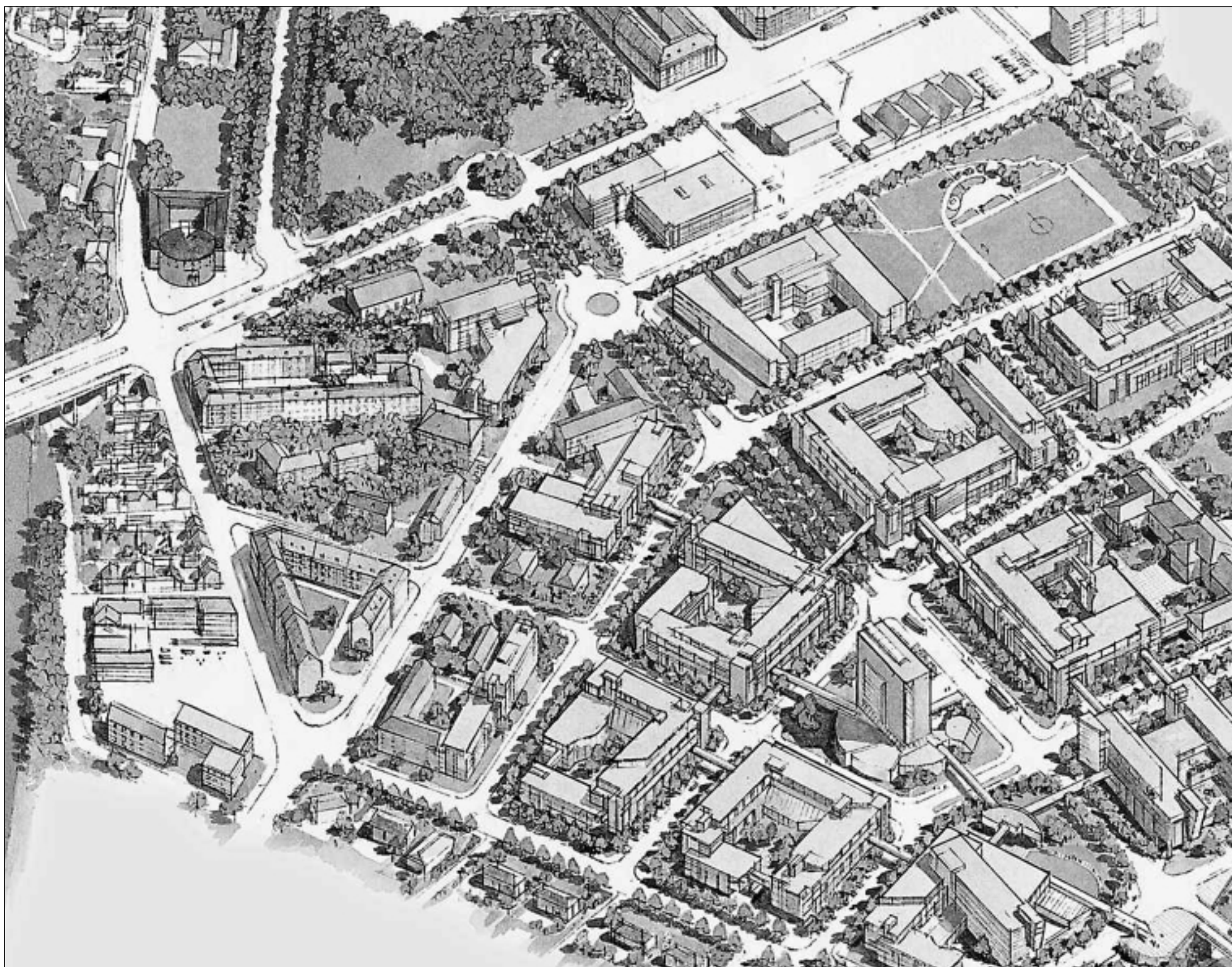
Paviljongsykehuset ble bygd opp rundt den gamle hovedbygningen (nåværende administrasjonsbygning), etter en modell som var desentralisert og meget arbeidsintensiv. Det var lite spesialisert og hovedaktiviteten dreide seg om omsorg og pleie. Tårn og kake er sentralbygget (høyblokk), bygd etter en sentralisert modell med vektlegging på rasjonell drift og høy grad av spesialisering. Den sentrale aktiviteten var diagnostikk og behandling. RiT-2000 Sentermodellen går tilbake til en mer desentralisert struktur og fokuserer på helseproduksjon og kostnadseffektivitet, sier Carstens.

Separate enheter. Paviljongsykehuset besto av seks bygninger. Hver bygning og hver avdeling var selvstendige

enheter. Hovedbygget var for eksempel delt mellom en medisinsk og en kirurgisk avdeling. Epidemiavdelinga var delt opp i egne seksjoner for tyfus, skarlagensfeber og difteri.

Hovedprinsippet var at de forskjellige funksjonene ikke måtte blandes. Dette skyldtes en forestilling om at lufta inneholdt sykdomsframkallende stoffer, – miasmer. Da ble frisk luft og muligheter for utlufing viktige sykdomsforebyggende tiltak. Sykehuset ble finansiert av kommunen og var forbeholdt fattigfolk. Fram mot 1940 ble det bygd en hel rekke kommunale sykehus med ulike spesialfunksjoner, deriblant Røde Kors Klinik og Ringvoll sanatorium. Paviljongsykehuset ble aldri fullført. På grunn av skrantende kommuneøkonomi ble det satt sluttstrek for videre utbygging etter 1930.

Stalingradmodellen. Under krigen

RiT 2000 Sentermodellen. Utbyggingsprosjektet ble vedtatt i 1995 og skulle påbegynnes i januar 2000.

(ALLE BILDER ER

Paviljongsykehuset 1902 – 1960. Bildet viser hovedbygget (nåværende administrasjonsbygg) og overlegens bolig.

ble sykehusbygningene på Øya overtatt av tyskerne. Anlegget var temmelig nedslitt da sykehuset flyttet inn igjen i 1945. Overlege Stub ved sykehuset og arkitektprofessor Grevstad hadde da satt i gang et arbeid for et nytt sykehus. I motsetning til det gamle paviljongsykehuset skulle det nye sykehuset være en sentral urban institusjon som tilbød spesialiserte tjenester til alle samfunnsgrupper. Forbedring av hygiene og tilgang på antibiotika la forutsetninger for nye arkitektoniske løsninger.

Grevstad planla et kompakt sykehus med vekt på gode løsninger for trafikken. Visjonene hentet han fra byen Stalingrad ved Volga. Det spesielle med Stalingrad var at byens forskjellige funksjoner var samlet i seksjoner. For eksempel var det én seksjon for boliger, én for industri, én for skoler osv. Hver seksjon ble lagt side om side i et 70 km langt

bånd langs Volga. Gevinsten med byplanen var korte og effektive tilførselsveier.

Universitetsklinikk. Byggeplanen skulle realiseres i flere faser. Første byggetrinn ble ferdig i 1960. Planlegginga av byggetrinn to ble igangsatt umiddelbart, men fikk raskt problemer. Etableringen av universitet og medisinsk undervisning i Trondheim forpurret oppstart av byggetrinn to. Universitetsklinikken medførte langt større krav til spesialisering enn hva Grevstads plan for sentralsykehuset forutsatte.

Svaret ble generalplan 1971. Dette var en fleksibel plan uten faste byggetrinn. Eksisterende sykehus skulle utbygges og moderniseres i etapper. Med utgangspunkt i generalplanen kom Avlastningsbygget i 1979, Teknisk sentral og MR-laboratoriet i 1986, Kreftavdelingen i 1987 og Operasjons-

avdelingen i 1990.

RiT 2000. I 1991 vedtok fylkestinget at det skulle lages en utviklingsplan for organisering, drift og utbygging av Regionsykehuset. Bakgrunnen var at den teknologiske utviklinga har endret mange av forutsetningene for sykehusdriften. Fordelene med stordrift var ikke lenger like åpenbare. Fire år senere ble prosjektet «RiT-løkkert» vedtatt. Konseptet tok utgangspunkt i en faglig omgruppering av pasientene og krav til rasjonelle driftsenheter. Løsningen ble seks kliniske senter, som hver for seg skulle være selvforsynte med nødvendige funksjoner som operasjonsstuer, spesiallaboratorier, røntgen osv. Det ble lagt vekt på at sykehusbygningene måtte være fleksible og kunne gi plass til stadig nye medisinske behandlingsformer og teknologi i rask og kontinuerlig utvik-

ling.

Første byggetrinn skulle starte januar 2000, men ble som kjent utsatt i tolvte time. Begrunnelsen var budsjettoverskridelser og et ønske om å utrede et alternativt utbyggingsprosjekt for universitetsklinikk på Dragvoll. Resultatet av utredninga er at sykehuset fortsatt skal ligge på Øya. Det er gitt klarsignal for første byggetrinn, som omfatter tre senter. Resten av byggeprosjektet skal utredes videre, og det er store muligheter for at sentermodellen vil bli forlatt.

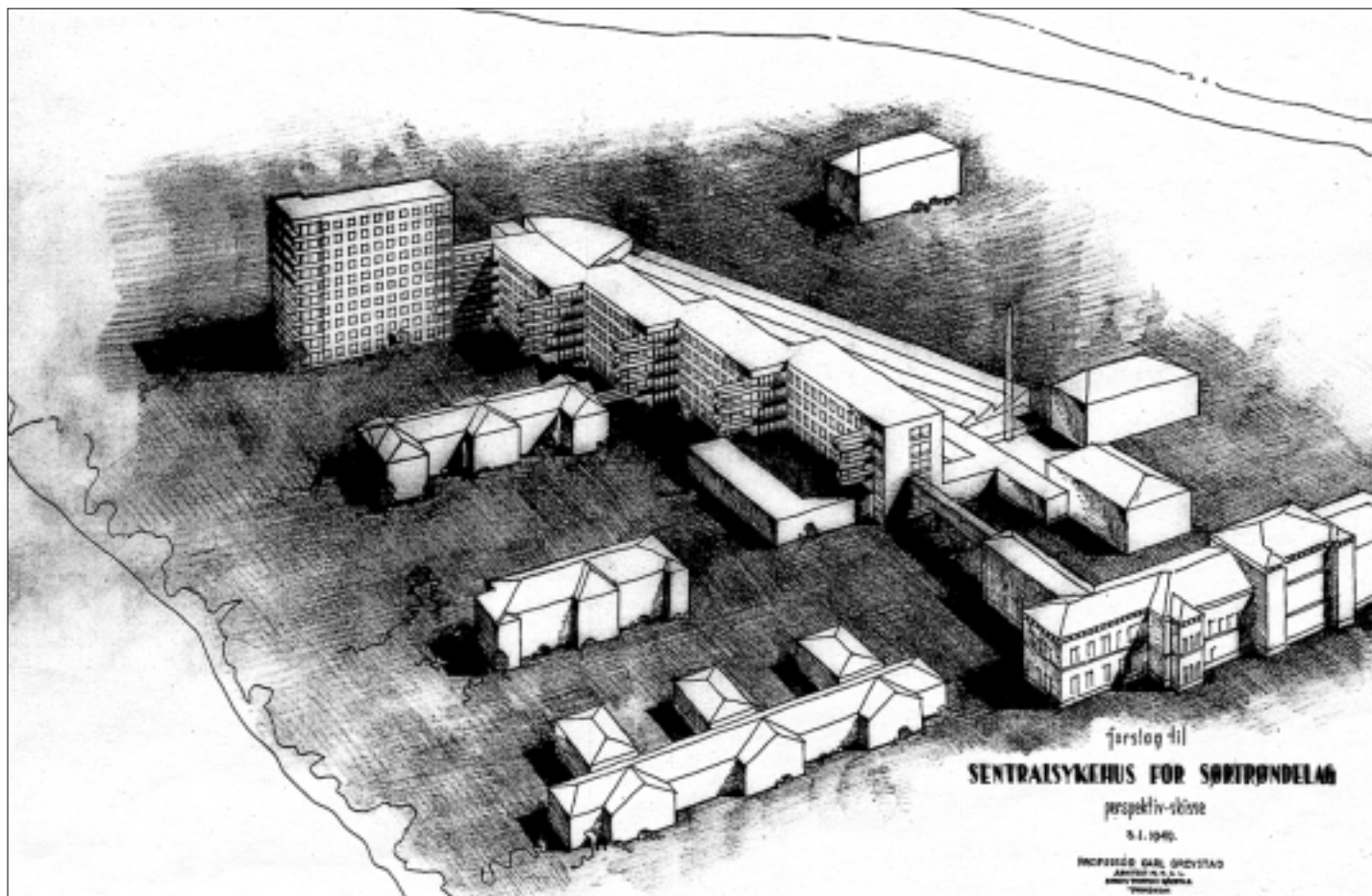
I juni feires 100 års-jubileum på Øya. I den forbindelse blir det gitt ut en egen bok forfattet av Svein Carstens og Rolf Grankvist.

SYNNØVE RESSEM

synnove.resseam@adm.ntnu.no

Så mye av Grevstads plan ble fullført. Høyblokka sto ferdig i 1960.

Stalingradmodellen. Tegninga viser Grevstads opprinnelige plan fra 1949 for nytt regionsykehus.

Gjør ære på gode forskere

Professor Toril Moi (48) er litteraturforsker, med en fortid som timelærer ved Romansk institutt. Professor Yukio Ueda (70) er sveiseteknologen som har åpnet dører for Norge til akademiske miljøer og industri i Japan. Susanne Lacasse (53) har arbeidet på en rekke fronter innen geoteknikk og har vært en av støttespillerne i utviklingen av bygg-

og miljøfag ved NTNU.

Trekløveret blir kreert som æresdoktorer i Studentersamfundet den 31. mai.

Stålsett holder talen. Biskop Gunnar Stålsett er i år den utvalgte hovedtaler under Festmøtet. Tittelen er «Toleranse i dag». Festmøtet starter kl. 12 med en prosesjon hvor rektor, prorek-

Festmøtet innledes med en akademisk prosesjon. Dette bildet ble tatt i 2000. FOTO: THOR NIELSEN

Ved vårens festmøte i Studentersamfundet blir tre anerkjente forskere utnevnt til æresdoktorer ved NTNU. Biskop Gunnar Stålsett skal holde festtalen.

tor, universitetsdirektør, tre æresdoktorer, dekaner og de nye doktorandene entrer Storsalen.

I løpet av det siste året har 186 personer tatt doktorgraden ved NTNU, og seremonien inneholder promosjon både av disse og av av æresdoktorene. Det vil også bli delt ut flere priser. Både likestillingsprisen og arbeidsmiljøprisen ved

universitetet skal deles ut.

Studentersamfundets symfoniorkester med dirigent Gavin David Lee har ansvar for musikken. Les mer om årets og tidligere års festmøter på: <http://www.ntnu.no/doktorpromosjon/>

TOR HUGUBAKKEN

tore.hugubakken@adm.ntnu.no

Litteraturviteren

Toril Moi er professor i litteratur og fransk ved Duke University i USA, North Carolina. Hun tok doktorgraden i litteraturvitenskap ved Universitetet i Bergen i 1985. Før hun dro til Duke, underviste hun i Bergen og i Oxford.

Toril Moi regnes som en av våre fremste internasjonale litteraturforskere og har en stor produksjon av internasjonalt format. Mois interesser spenner over feministisk teori, psykoanalytisk teori, fransk fenomenologi, språkfilosofi og kultursosiologi. Hun skriver i skjæringspunktet mellom filosofi og litteratur og er en forsker med bred orientering. Framfor alt regnes hun som en kritisk fornyer av faget allmenn litteraturvitenskap.

Timelærer. Det få vet, er at Moi i sin tid startet karrieren ved Universitetet i Trondheim. Våren 1980 var hun nemlig timelærer ved Romansk institutt. Like etter flyttet hun til England hvor hun blant annet underviste ved Oxford University fra 1983-85. I perioden 1986-88 var hun tilbake i Bergen som leder for Senter for humanistisk kvinneforskning. Hun tok doktorgraden i litteraturvitenskap ved Universitetet i Bergen i 1985. I 1989 reiste hun til USA.

I 1985 utga hun boka *Sexual/Textual Politics: Feminist Literary Theory*. Her presenterer hun sentrale skikkelser i fransk feministisk teoridannelse, som Julia Kristeva, Hélène Cixous og Luce Irigaray. Hun tar også modig oppgjør med en marxistisk realisme som gjorde seg gjeldende i litteraturforskningen. Boka ble et sentralt verk i internasjonal feministisk litteraturteori og la premissene for mye av debatten på 1980-tallet.

Bøker om Beauvoir. Moi har skrevet flere bøker om den franske forfatteren og filosofen Simone de Beauvoir. I 1990 kom hennes essaysamling om Simone de Beauvoirs teori (*Feminist Theory And Simone de Beauvoir*). Fire år senere kom *Simone de Beauvoir. En intellektuell kvinne blir til*. Her kombinerer Moi biografi, historisk analyse og nærlesning av ulike Beauvoir-tekster. Beauvoir er det 20. århundres intellektuelle kvinne framfor noen, og Moi viser hennes aktualitet – og radikalitet – men også hennes vansker med å bli tatt alvorlig som en intellektuell kvinne.

Moi er en stor formidler også av andre teoretikere og har bidratt til å gjøre en rekke sentrale franske tenkere kjent for et internasjonalt publikum.

Stålmannen

Professor Yukio Ueda er dekanus ved Department of Mechanical Engineering School of Biology-oriented Science and Technology, Kinki University i Japan.

Professor Yukio Ueda har vært en betydelig bidragsyter til forskning innen sveiseteknologi og konstruksjonsanalyse. Hensikten med hans teoretiske og eksperimentelle undersøkelser har vært å utvikle metoder for å prediktere hvordan sveising påvirker konstruksjoners oppførsel under sveising så vel som når de utsettes for eksterne påkjenninger på grunn av for eksempel vind- og bølgelaster.

Foregangsmann. Ved siden av sine forskningsbidrag innen sveisemekanikken har Ueda vært en foregangsmann for utvikling av effektive metoder for å beregne sammenbruddsstyrken til store stålkonstruksjoner slik som skip og offshore konstruksjoner. På en oppfinnsom og elegant måte har han utviklet beregningsmetoder som tar hensyn til knekking og plastiske deformasjoner i de enkelte konstruksjonskomponenter. Denne metoden har hatt en betydelig innflytelse på forskning og designberegninger av ikke-lineær oppførsel av skip og offshore konstruksjoner. Ikke minst var dette arbeidet en særlig inspirasjon for forskningen innen dette feltet ved NTNU.

Norgesvenn. Professor Ueda har publisert mer enn 450 artikler innen materialteknologi, sveiseteknikk og konstruksjonsmekanikk. Foruten sine vitenskapelige bidrag har Ueda vært en entusiastisk lærer og veileder, med tid og gode råd om studier og forskning. Han har vært en ambassadør for relasjonsbygging mellom Japan og det internasjonale samfunn, ikke minst Norge. Det marintekniske miljøet i Norge har hatt nær kontakt med professor Ueda i mer enn 25 år. Han har vært gjesteforeleser, dr.gradskomitelem, deltatt på konferanser og ikke minst har han motivert mange av sine tidligere doktorstudenter til å oppholde seg ved NTNU som postdoktorer eller gjesteprofessorer.

Kilder: Førsteamanuensis Britt Andersen ved Institutt for nordistikk og litteraturvitenskap, professor Steinar Nordahl ved Institutt for geoteknikk og professor Torgeir Moan ved Institutt for marin teknikk.

Arbeidsjernet

Susanne Lacasse er administrerende direktør i Norges Geotekniske Institutt.

Susanne Lacasse startet sin akademiske karriere som Lecturer ved MIT og ble der snart leder for Geoteknikk-laboratoriet. Kontakten med Norges Geotekniske Institutt (NGI), som er et av verdens mest anerkjente forskningsinstitutt innen geoteknikk, ble opprettet gjennom et forskningsopphold allerede i 1978. Utfordringene på norsk kontinentalsokkel, og NGIs internasjonale miljø, fascinerte den unge forskeren.

Bred geoteknisk front. Lacasse har arbeidet på en rekke fronter innen geoteknikken, som er læren om jords oppførsel i byggeteknikk sammenheng og omhandler kompetanse for å bygge på, i eller av jord. Lacasse har vært involvert i utbyggingsprosjekter hvor fundamentering og geoteknisk design av de store betongplattformene har vært sentrale oppgaver. Som del av NGIs team på bølgebelastninger har Suzanne Lacasse vært sentral i utviklingen av designprinsipper for å sikre at gravitasjonsplattformene i Nordsjøen har tilstrekkelig stabilitet til å tåle storm og orkan. I de senere år har hun gått tungt inn i problemstillinger knyttet til pålitelighet og sikkerhet. Hennes arbeider kjennetegnes av enestående teoretiske kunnskaper, stor innsikt i jords oppførsel og en imponerende dyktighet innen numeriske beregninger.

14 timers dag. I 1991 overtok Suzanne Lacasse som administrerende direktør ved NGI. Der skal hun ha en arbeidskapasitet med normal arbeidstid på 14 timer i døgnet. På denne måten makter hun å kombinere administrative oppgaver, forskning, publisering og foredragsvirksomhet verden rundt.

NTNU-venn. Suzanne Lacasse er en sann venn av NTNU. Hun stiller gjerne opp som gjesteforeleser, doktorgradsstudenter og diplomkandidater tas vel imot på NGI og en rekke felles forskningsprosjekter er utført gjennom årene. Hun har nettopp stått i spissen for arbeidet med å eksternfinansiere en professor II-stilling ved Institutt for Geoteknikk, NTNU. Lacasse har dessuten vært en av støttespillerne ved etableringen av Næringslivsringen, som er et samarbeidsforum for bygg- og miljøteknikkmiljøer ved NTNU, bedrifter og organisasjonene i bygg-, anlegg- og eiendomsnæringen.

TOR HUGUBAKKEN

tore.hugubakken@adm.ntnu.no

Grillfest tente lærergløden

Kanskje var det 50 kilo kjøtt som skulle til for å forsyne Norge med gode lærere i tida framover?

Sola skinte, og alt var så bra. Det var en slags feel-good-stemning som en ikke ser nok av på Dragvoll. Stedet var Program for lærerutdanning (PLU) på Låven. Tidspunktet tirsdag 7. mai. Til stede var 130 unge mennesker av det slaget som kan tenke seg å bli framtidens lærere. Her var også fire kokker som hadde med seg 50 kilo kjøtt,

50 kilo poteter og 40 brød som de skulle forsyne folket med. Det var teaterinnslag fra dramaelever på Ringe videregående skole. Og det var folk fra Musikkonservatoriet som bidro med PLU-fanfare og litt søt jazzmusikk. Instituttleder ved PLU, Peter van Marion, smilte da han så utover det lille bølgehavet av lærerstudentsøkere.

– Det kunne ha vært atskillig verre. Det kunne ha regnet, surt, vært kaldt og ufyselig. Og vi kunne ha stått her med bare en håndfull studenter, sa van Marion.

– Og så står vi her i strålende vær. Og la oss håpe at dere ikke bare kom for å få en gratis matbit, sa van Marion mens kjøttet lå på grillen og ventet.

Vil ha tenkende lærere. Dette var første gang at PLU prøvde et slikt framstøt: Invitere søkere til sin egen lærerutdanning til grillaperitif med innbakt seminar og diskusjon. Studiestart er ikke før 19. august. Så hvorfor møtes allerede nå?

– Refleksjon, sier van Marion.

– Det handler ikke først og fremst om å vite de rette svarene, men heller å kunne stille de rette spørsmålene. Refleksjon er noe man trenger tid til, understreker han og ønsket at vordende lærerstudenter skulle ha samtaler med PLU-ansatte og andre lærere fra Trondheimsområdet for å sette i gang refleksjoner omkring det å bli lærer.

Flere jenter. Sola har skint på PLU denne våren også. De har fått en pen søknadsøkning. van Marion synes det er ekstra hyggelig at tallene viser en kraftig oppsving for realfagene, og at flertallet av søkerne er kvinner. I alt er det 276 studenter som konkurrerer om de 200 studieplassene. 85 av dem har ett eller flere realfag i sin fagkrets. Av disse er 30 sivilingeniører. I tillegg kommer 19 søkere som har hovedfag i realfag, hvorav hele 13 er biologer.

Mange av disse var nok på grillfesten. Alle 276 var invitert, tross i bare 200 plasser? Men det er slett ikke en regnefeil eller bommert, forklarer van Marion. Erfaringene viser at mange får et annet tilbud som de aksepterer. Såpass mange som 276 søkere må til for å fylle opp de 200 studieplassene.

Mye mat. Gratis mat og drikke på campusen er noe en tradisjonelt forbinder med bedrifter som frir til studentene ved sivilingeniør-fagene, men oppskriften synes også å virke på unge lærerspirer. Cathrine Eidissen ble i hvert fall motivert.

– Bra dag, syntes hun. Selv har hun kunsthistorie og psykologi i fagkretsen, og kan tenke seg å undervise i de samme fagene.

– Aller helst vil jeg jobbe i videregående skole, sier Cathrine.

TORE HUGUBAKKEN

tore.hugubakken@adm.ntnu.no

Duften av grillmat og en feel-good-stemning på Låven satte nok en del griller i hodet på studenter som ønsker å bli lærere.

FOTO: TORE HUGUBAKKEN

Musikerne fra Musikkonservatoriet valgte pussig nok å underholde framtidens lærere med «Boulevard of broken Dreams».

FOTO: TORE HUGUBAKKEN

Lene Dalen og Andreas Møllerbakken tok deler av sin praksisperiode i lærerutdanningen på skoler i Nederland.

FOTO: TORE HUGUBAKKEN

Super utveksling

Andreas Møllerløyken og Lene Dalen reiste til Nederland for å bli lærere.

PLU har en samarbeidsavtale med lærerutdanningen ved Universitetet i Utrecht i Nederland. Dette samarbeidet kom i gang i 1999, og et lignende samarbeid er på trap-pene med Pennsylvania State University. Her vil den første utvekslingen av studenter trolig skje i januar 2003.

Elev i sentrum. I år var det fire NTNU-studenter som hadde gleden av et tre måneders opphold i

Utrecht. Lene Dalen og Andreas Møllerløyken er superfornøyd med oppholdet.

– Jeg fikk en sjanse til å oppleve noe helt annet og få praksis fra et annerledes skolesystem, sier Andreas.

– Du blir bevisst på dine egne holdninger, supplerer Lene. Hun avslører at lærerne i Nederland gjerne bruker ytre motivasjon som belønning for å drive sine elever. Men hele tiden setter de elevene i sentrum. Dessuten er de veldig glad i arbeidet sitt. De er ikke av typen som velger den enkle veien med å snu papirbunken når skoleåret starter.

Øyeblikkene. I skoleverket snakkes det gjerne om de gylne øyeblikkene. Dem hadde Lene og Andreas mange av. Flere av ele-

vene hadde laget et nederlandsk språkhefte til Andreas da han sluttet. Lene ble vartet opp med kake og fest på sin siste arbeidsdag. Begge synes de har hatt et supert opphold i Nederland og oppfordrer mer enn gjerne andre studenter til å ta lærerpraksisen i utlandet.

For Lene venter det en spennende jobb i Sør-Afrika hos Norsk Folkehjelp. Hun tror hun fikk den fordi hun kunne vise til internasjonal lærerpraksis. Andreas skal søke lærerjobber i Trondheim. Det kommer til å bli vanskelig å få fast jobb til å begynne med, så det får bli vikariatet den første perioden, regner han med.

Vegleiar på ville vegar

Professoren som stadig kjem borti hovudfagsstudina medan dei har vegleiing. Som gir alle damene våte kyss i halsgropa under eksamensfesten, anten dei vil eller ikkje. Som spøker med at det finst meir enn ein veg til gode karakterar.

Dei finst. Vegleiarar på villspor. Men no kjem kjørereglane.

Universitetet i Oslo har utarbeidd reglar som skal regulere tilhøvet mellom vegleiar og student. Det same har Universitetet i Bergen. Nå kjem venteleg NTNU etter.

Tilhøvet mellom desse to partane er prega av ulikskap når det gjeld makt. Slike bilaterale forhold finst andre stader – mellom lege og pasient, eller advokat og

klient. Men medan advokatar og legar er regulert av lova når det gjeld måten dei handsamar «kundane» sine, står akademikaren fritt etter lova. Slik er det, jamvel om ein professor som fører ein hovudfagsstudent eller doktorgradsstipendiat fram til endeleg sensur, har stor makt over framtida til kandidaten.

NTNU i bakleksa. Medan Universiteta i Bergen og Oslo innførte etiske retningslinjer for tilhøvet mellom studentar og ansatte allereie på 90-talet, står NTNU enno utan slike vedtekter. Men nå er det inga bøn. Den nye likestillingslova som vart vedteken tidlegare i år, omfattar òg offentlege utdanningsinstitusjonar. Under pkt 9.7.3.1 i den nye lova står det mellom anna at «Bestemmelsen skal også gjelde for seksuell trakassering som oppstår i utdanningsinstitusjoner.»

– Med denne lova vert studentane for første gong sikra eit juridisk vern mot seksuell trakassering, seier likestillingsrådgjevar Svandis B. Vestmann ved NTNU. Tilsette har lenge hatt eit slikt vern gjennom Arbeidsmiljølova. Likestillingsrådgjevarer meiner det er på høg tid at også NTNU får etablert etiske retningslinjer for seksuell trakassering.

Vestmann utfordiga eit utkast til ein tiltaksplan mot seksuell trakassering i fjor vår. Planen har vore oppe i det sentrale likestillingsutvalet. Den vil gå til endeleg handsaming førstkommende kollegiemøte 6. juni.

Fleire som har vore involvert i utarbeidinga av tiltaksplanen, reagerer på at den enno ikkje er handsama. OU-direktør Trond Singaas forklarar dette slik:

– Det har tatt tid fordi vi vurderte den saka som aktuell å ta med i Handlingsplanen for likestilling, som vart fremma for Kollegiet i desember 2001. Vår konklusjon blei at tiltaksplanen mot seksuell trakassering i sin form må vere eit sjølvstendig dokument/plan. Etter nyttår har vi funne det rett å avvente Stortingets behandling av ny likestillingslov. No er dette derimot klart.

Bergen fekk slike retningslinjer i 1996 medan Oslo fekk dei i 1998. NTNU har enno ikkje fått etablert slike retningslinjer. Er ikkje det kritikkverdige?

– Det er eg neppe den rette til å svare på.

Kjem dette først no fordi den nye likestillingslova påbyr slike tiltak?

– Svaret er nei. Som nemnt er det fleire grunnar til at vi først nå tek opp dette til endeleg vurdering, seier Singaas.

Bergen først ut. Universitetet i Bergen var først ut med å etablere eit etisk regelverk på området. Retningslinjene skal regulere tilhøvet mellom vegleiar og student, på både hovudfags- og stipendiatnivå. Kollegiet har i eit eige vedtak sagt at desse prinsippa skal innarbeidast i standardavtalane mellom student og vegleiar. Vidare har ein etablert kontaktpersonar for studenter som meiner seg trakassert.

– Desse prinsippa vert bruk aktivt, mellom anna i tilhøve til utanlandske studenter og tilsette, seier likestillingsrådgjevar Anne Marit Skarsbø ved Universitetet i Bergen.

I fjor vart det sett opp ei eiga teaterforestilling som sette fokus på emnet:

«Oleanna» – historia om ein professor og ein student, og om «leksa ein ikkje ville lære.»

I Oslo kom ein tiltaksplan mot uønskt seksuell merksemd i 1995. Etiske retningslinjer for vegleiarar kom i 1998. Då vart det bråk. Mange tilsette kjente seg støtt over at dette skulle tyde på at dei ikkje oppførte seg ordentleg, fortel likestillingsrådgjevar Lise Christensen ved Universitetet i Oslo.

– Dei vart bedne om å underskrive på at dei hadde lese dokumentet. Det kjen-

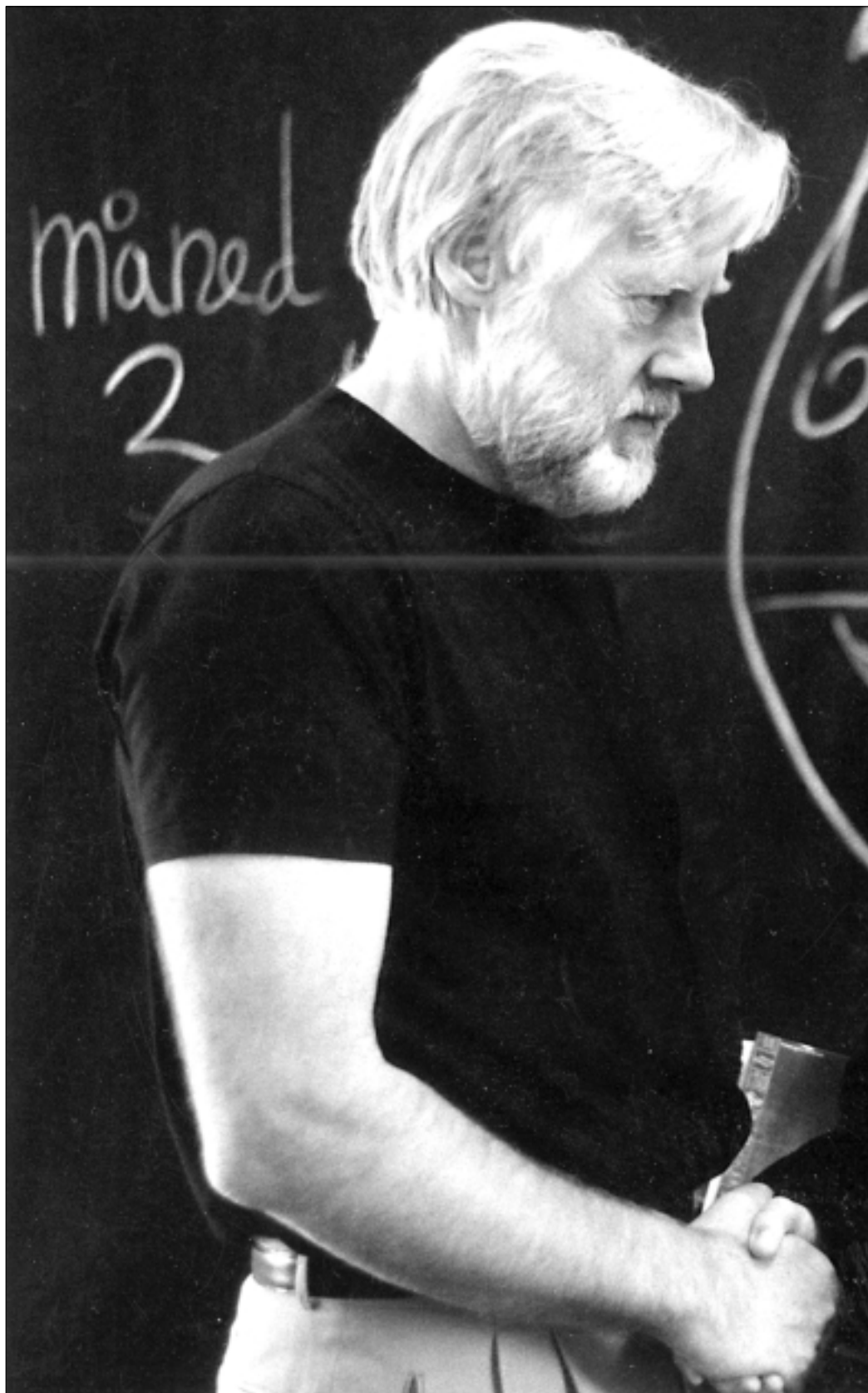
tes ubehageleg og uakseptabelt for mange. Ein del oppfatta det nok som ein slags indirekte anklage om at dei ikkje visste å oppføre seg, fortel ho.

Alle nyttilsette ved Universitetet i Oslo får retningslinjene tilsendt med oppfordring om å signere. Det er likevel ikkje noko påbod om underskrift, det har ein ikkje høve til, seier Christensen.

Ein av ti. Seksuell kontakt mellom student og vegleiar treng ikkje vere uetisk. Det finst mange døme på lukke-

III: Nils Peterson/Informationsavdelningen, Karolinska institutet.

Maktkamp: Teaterforestillinga «Oleanna» handla om kjønnskampen mellom ein professor og hans ungdomsvennen. Forestillinga gjekk i regi av Trøndelag Teater i 1994.

lege ekteskap som har vakse ut av det. Poenget er at dersom dei to partane innleiar eit forhold, bør studenten finne seg ein ny vegleiar, seier retningslinene.

Seksuell trakassering handlar mest om situasjonar der den seksuelle interessa er einsidig, og der offeret opplever situasjonen som svært ubehageleg.

Kor stort er problemet?

Ei undersøking ved HF-fakultetet frå 1994 konkluderte med at kvar tiande kvinnelege student var blitt utsett for seksuell tilnærming frå sine lærarar eller vegleiarar.

Dette omfatta alt frå seksuell vitsing til valdtektforsøk. For nokre av studentane var det tale om gjentekne forsøk på seksuell tilnærming, trass i at ein sa klart ifrå om at ein ikkje var interessert.

– Det er ikkje bare alvorlighetsgraden som er viktig, men og om dette gjentek seg. Om ein professor fortel ein grovis ein gong, skal ein vera nokså hårsår om ein finn det uetisk, men om det titt og ofte vert fortalt vitsar med seksuelt innhald, er det ei anna skål, seier Christensen.

Psykolog Reidar Ommundsen, som gjorde undersøkinga i Oslo, sa den gongen at det ikkje var grunn til å tru at tilhøva var noko betre ved dei andre universiteta. Christensen på si side legg til at ein reknar med ein god del underrapportering – mange seier ikkje ifrå, anten fordi dei ikkje tør, eller fordi dei føler situasjonen blir endå meir ubehageleg.

Fryktar for framtida. – Dette handlar om folk som har stor makt over framtida til den einskilde student. Vegleiarar har makt over studenten. Derfor vil studenten ha det vanskeleg når ein vert utsett for slikt press. Ein vert tvungen til å vurdere nøye kva som tener eins eigne interesser.

Det seier hovudfagsstudent Marianne Fostervold, studentrepresentant i likestillingsutvalet. Fostervold deler problemet i to: Den eine delen går på å gjere begge partar meir bevisst kva for fallgruver ein kan dette i.

– Mange vegleiarar er ikkje medvitne om kor mykje makt ein har over studenten. Som akademikar må ein vere klar over at studenten i ein vegleingssituasjon vil respondere på ein annan måte, samanlikna med om ho var kollegaen din. Derfor må regelen vere at du som vegleiar ikkje skal oppføre deg annleis overfor studenten enn overfor kollegaene, seier Fostervold.

Ho legg til at det i einskilde situasjonar kan vere ulike oppfatningar av kva som er seksuelt, kva som er omsorg og kva som er intimitet.

– Den andre sida av dette er når vegleiarar bevisst utnyttar situasjonen sin, til kommentarer, berøring, og truslar. Slikt bør få strafferettslege konsekvensar, meiner Fostervold. Ho viser til eit døme frå Universitetet i Bergen, der ein professor i medisin vart sagt opp frå stil-

linga grunna seksuell trakassering.

Kan frykt for hemn føre til at trakasserte studentar vél å teie – ein tenker at dersom ein seier klart i frå om at «dette finn eg meg ikkje i,» kan det føre til at vegleiarar reagerer med å øydelegge for arbeidet med hovudoppgåva, eller avhandlinga, di?

– Dersom det dreier seg om overlagt trakassering, og det ikkje er tvil om at det har eit seksuelt tilsnitt, kan det vere slik. Då kjem ein inn på det som handlar om overgrep generelt, og årsaker til at folk ikkje seier i frå. Dersom det har ein meir umedvitne karakter, vil det vere pinleg å varsle om det, fordi ein då dermed påstår at vegleiarar finn ein seksuelt attraktiv. Det er ikkje så lett framføre slike skuldinger utan at det vert svært pinleg, seier Fostervold.

Menn også ofre. Fostervold minner om at det ikkje bare er kvinner som vert utsett for seksuell trakassering.

– Dette er veldig tabubelagte områder, og det er vanskeleg å sjå forskjellen på om ein mann behandlar sin student som «ein son» eller om han driv med maktovergrep. Det blir derfor sterkt, særleg for ein mannleg student, å seie noko som kan synleggjere at han ser situasjonen som seksuell. Dersom han gjer det, vil det definitivt lage en isfront, seier Fostervold.

Sårbar. Studentprest Siv Limstrand

får av og til henvendingar frå studentar som opplever uønskt seksuell merksemd frå vegleiarar og førelesarar.

– Studentane opplever det som eit ubehageleg press. Dei kjenner seg sårbare, og bruker mykje tid og krefter på å finne ein måte å vere avvisande på rette måten, seier Limstrand.

– Dei ønskjer å få sett stopp for trakasseringa, men på ein måte som ikkje fører at dei øydelegg for seg sjølve.

Studentpresten stadfester at fenomenet er eit større problem i nokre fagmiljø enn i andre.

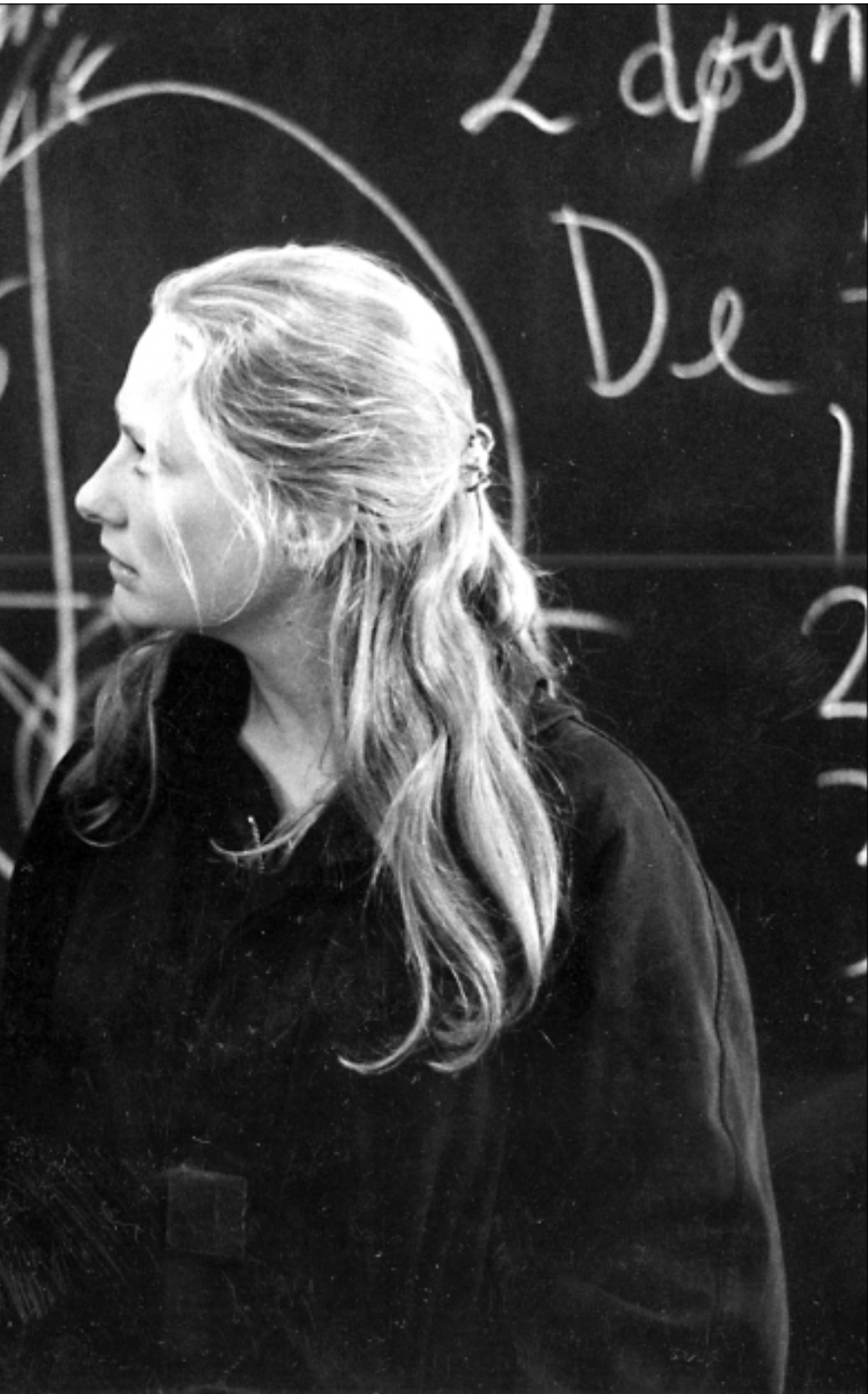
Er det eit større problem der kvinnelege studentar er i mindretal, til dømes på Gløshaugen?

– Om det er slik, er det mellom anna fordi ein der har ein tettare undervisningssituasjon. Dette handlar ikkje minst om å ha ulike arenaer der folk kjem tettare på kvarandre seg, seier ho.

Limstrand meiner den viktigaste faktoren er i kva grad ein har ein «flørtekultur» i fagmiljøet, der førelesarar og vegleiarar gir seg sjølve fridom til å gå litt lenger enn ein burde, og ikkje er så sensitive som dei bør vere.

TORE OKSHOLEN

tore.oksholen@adm.ntnu.no

Studentane. Sverre Anker Ousdal og Kjersti Elvik var aktørane i dramaet som sette seksuell trakassering på programet. (FOTOGRAF: ERIK BERG. FOTOGRAFIET ER UTLÅNT FRÅ UNIVERSITETSBIBLIOTEKET I TRONDHEIM, TEATERSAMLINGA.)

Marianne Fostervold er studentrepresentant i likestillingsutvalet. FOTO: TORE OKSHOLEN

Studentprest Siv Limstrand møter av og til studentar som har opplevd uønskt seksuell merksemd. FOTO: TORE OKSHOLEN

Professor oppsagt

Ein professor ved Universitetet i Bergen vart sagt opp i 1997 grunna seksuell trakassering av kvinnelege tilsette og studentar. Professoren klaga departementet inn til rettsapparatet, der han kravde å få jobben attende, pluss opptil tre millionar kroner i erstatning og oppreisning. Byretten frifann departementet. Professoren anka avsetjinga heilt til Høgsterett, som stadfesta Byrettens dom i mars i år.

Professoren, som var tilsett ved Det medisinske fakultet, hadde vore åtvare både munnleg og skriftleg før oppseiinga. Ei av sakene handla om at han hadde

innkvartert ein kvinneleg tekniskar og seg sjølv i same bustad under ei tenestereise i utlandet. Han hadde gjort seksuelle tilnærmingar som enda med seksuell omgang. Høgsterett fann krenkinga grov fordi professoren heilt ignorerte tidlegare åtvaring om uønskt seksuell merksemd.

I Sverige vart ein tidlegare studie- rektor ved Stockholms universitet ved årsskiftet straffa med lønstrekk på grunn av alvorleg seksuell trakassering av to kvinnelege studentar.

Sex-forbod

Ohio Wesleyan University i USA vedtok nyleg ein ny kodeks som legg ned forbod mot sex mellom student og vegleiar. Dersom brot på forbodet vert oppdaga, kan det i verste fall føre til oppseiing, skriv

Chronicle of Higher Education.

Dersom eit slikt forhold allereie eksisterer, må vegleiarar seie frå seg det faglege ansvaret, seier forskriftene vidare.

Seksuell trakassering

Seksuell trakassering vert definert som uønskt seksuell merksemd som er plagsam for den som vert ramma av merksemda. Døme på seksuell trakassering kan vere:

- Unødvendig berøring og «plukking».
- Nærgående kommentarar om mot-

takarens kropp, klede eller privatliv.

- Seksuelle framstøyt, forslag eller ymting.
- Vising av pornografiske bilete, plystring og kroppsrørsler som har seksuelle undertonar.

(Kjelde: Likestillingsombudet)

fakta

Vampyrnatt på Pir 2

Konsentrasjon: Vampyrjeger Andrés Holthe forbereder dolkestøtet.

FOTO: VEMUND VENN

Munter filmtrio: Eksamenskandidat Renate Henrikhaugen flankert av (til venstre) vampyroffer Hedda Sandvig og vampyr Ester Buchmann.

FOTO: VEMUND VENN

– Kamera klart? Skuespillerne klare? Kamera går! Filmstudent Renate Henrikhaugen har eksamen.

Trondheim Havn, Pir 2: Det er midnatt. Månen skinner trolsk mellom skyene. Inne i et nedlagt parkeringshus instruerer grunnfagstudent, manusforfatter og regissør Renate Henrikhaugen filmhistoriens kanskje første lesbiske vampyr, Esther Buchmann. Motspillerne Hedda Sandvig og Andrés Holthe følger med. For Renate er det nå det gjelder. Eksamen i filmvitenskap er i gang. Endelig har hun klart å samle skuespillere, innspillingsleder, fotograf, sminkør, lysmann og lyd-kvinne. Beretningen om vampyren, offret og vampyrjegeren skal i løpet av seks korte vårnetter festes på celluloidremsa. Tre måneders forarbeid skal bli åtte minutter film.

Bevisst valg. I kjeledress og rød topp-lue diskuterer eksamenskandidaten lys- og kameravinkler med fotograf Mats Lian, for anledningen utlånt fra student-TV'en. Renate Henrikhaugen peker og forklarer hvordan hun vil ha det. Når vi får henne på tomannshånd, sier hun at hun lenge har vært fascinert av vampyrer. Derfor var det naturlig å velge den legendariske blodsugeren som tema. Og hvorfor ikke en kvinnelig vampyr, som attpåtil er homoseksuell.

– Vampyren er, som kvinnen kan være, energisk, sensuell, brutal og forførerisk, forklarer Renate Henrikhaugen, som mener det er viktig å lage film om diskriminerte grupper.

Telefonskrekk. I år er syv eksamensfilmer på beddingen. Noen jobber i grupper mens andre vil forsøke å stå på egne ben. Med tre års fartstid fra student-TV'en følte Renate Henrikhaugen at hun ville klare brasene alene. Det ble likevel en overgang.

– Det verste var å ringe venner og bekjente og spørre om de ville stille opp, røper hun og tilføyer at hun er fornøyd med hjelperne. Innspillingsleder Eivind Vaa sier at den praktiske erfaringen er fin å ha med seg. Noen betaling blir det ikke, ettersom filmen ikke har noe budsjett. Likevel arbeides det med liv og lyst. Her telles ikke penger, her teller bare Renates eksamensfilm.

Mye venting. I en vårskitten bil et steinkast unna prøver rolleinnhaverne å holde varmen. Teknikken tar tid. Skuespillerne må sminke seg med tålmodighet. Inne i parkeringshuset sukker Mats Lian. Det er fortsatt for mye lys i taket. Papplater må skjæres til og

henges opp. Ingen detaljer unnslipper fotografens nattsyn.

– Hvem har teip? ropes det. – Når blir det lyst? spør en annen. Når de første solstrålene presser seg gjennom skylaget, er vampyrnatta over.

Bit for bit. Endelig er det klart for opp-tak. En scene filmes, kameraet flyttes. Ny scene, ny flytting. Ny sminkesjekk.

– Å lage film er et puslespill, stykkevis og delt, forklarer Renate Henrikhaugen, som innrømmer at redigeringen er det som bekymrer henne. Tenk om hun ikke forstår en døyt. At fortellingen er blitt et meningsløst kaos. Hva skal hun da gjøre?

Hvis sensor liker filmen, håper Renate Henrikhaugen å begynne på filmskolen på Lillehammer. Andre helga i juni kan alle som vil, se eksamensfilmene på Prinsen kinosenter. Vi garanterer sommerfugler i magen. I hvert fall for Renate.

Noen timer senere er de siste scene-ne i havn. Renate Henrikhaugen er fornøyd. Det er siste natt for vampyren. All ventingen, alt slitet, all øvingen, all moroa. Det er over. Lyskasterne slås av, bare månens marmorlys er igjen.

VEMUND VENN

vemundvenn@hotmail.com

Bilde for bilde: Dreieboka er kameraets manus.

FOTO: VEMUND VENN

Søker foreldre til rusmiddelmisbrukere

– Er det flere mødre og fedre ved NTNU, som vil være med og slåss for ungene sine?

Førstesekretær Bente Eck ved SVT-fakultetet er mor til en hjemmeboende 20-åring med tunge rusmiddelproblemer. Den som har opplevd det samme, vet at hun mildt sagt har en beintøff hverdag. Men Eck nekter å gi opp. Hun slåss for sønnen sin – og for andre ungdommer som når som helst kan komme til å sette en sprøyte for mye.

Statistikken er klar: Det må være flere NTNU-ansatte som deler skjebne med Eck. Nå håper hun å komme i kontakt med noen av dem. Ikke for å ha noen å gråte sammen med, men for å få noe gjort.

– Det er mange ressurssterke mennesker her på universitetet, folk med gode kontakter. Trekker vi sammen, kan vi få det offentlige systemet til å jobbe fortere, tror Eck. – For tida dreper barna våre.

Tregt byråkrati. Det er atskillige ungdommer i Trondheim som har svært tunge rusmiddelproblemer – og enda flere berørte pårørende. Dette avspeiler seg ikke i antall medlemmer av Forening mot stoffmisbruk, den «offisielle» organisasjonen som jobber politisk med saken. Bente Eck skulle ønske at flere ble med der. Hun ønsker også at flere pårørende kommer på banen, som kan bruke de kontaktene de måtte ha mot politikere og byråkrati.

Hun understreker at hun selv har møtt mange gode hjelpere i apparatet, flinke folk med stort personlig engasjement, som gjør hva de kan. – Men det

mangler både midler og gode avtaler med behandlingssteder. Byråkratiet arbeider for tregt, det er runde på runde med altfor mange tidkrevende instanser, mens bare én dag kan være lang og tung for oss pårørende. Fra man sender en bekymringsmelding eller starter en tvangssak, kan det gå måneder og år før noe skjer. I mellomtida dør flotte ungdommer, minner hun om.

Å få etatene til å samarbeide bedre og kjappere, er derfor det Eck ser som det viktigste. Personlig mener hun det er viktig å ta sosialtjenestelovens tvangsparagraf mer i bruk. – Å ta i bruk tvang vil i denne sammenhengen bety å gi ungdommen en sjanse. De som kaller det frihetsberøvelse, vet ikke hva de snakker om, sier hun.

Bente Eck kan kontaktes på e-post: bente.kristine.eck@svt.ntnu.no

LISA OLSTAD

lisa.olstad@adm.ntnu.no

Bente Eck er overbevist om at det finnes flere enn henne ved NTNU, som er forelder til en rusmiddelmisbruker.

FOTO: LISA OLSTAD

Reversert studentutveksling

Vanligvis skjer studentutveksling ved at en student reiser til en professor i utlandet. Elektronikkprofessor Einar Johan Aas har forskningsfri i øyeblikket og har reist til sin tidligere utvekslingsstudent i Tyskland – som nå er professor.

Høsten 1989 kom det en tysk utvekslingsstudent til NTH som hadde fått sitt utenlandsstipend så uventet at han ikke hadde hatt tid til å forberede sin utlendighet. Tilfeldigheter gjorde at han havnet på professor Einar Aas sitt kontor for å forhøre seg om hva han forsket på.

Møtet mellom student og professor for tretten år siden har nå utviklet seg til et samarbeid på professoralt plan om testing av elektroniske kretser. Vi har snakket med Einar Aas som er på gjesteopphold ved Universität Kaiserslautern til juni.

Du er på sabbatsopphold i Tyskland – trodde du var håpløst frankofil?
–Det som interesserer meg mest akkurat nå, er problemet med verifisering av digitale elektroniske systemer, og det er flere gode miljøer innen dette fagfeltet i Tyskland.

Fortell hvorfor du havnet akkurat ved Uni-

versitt Kaiserslautern.

–Da må vi tilbake til 1989, da en utvekslingsstudent fra Karlsruhe kom innom kontoret mitt. Han skulle ta diplomoppgaven sin ved Elektroavdelingen. Stipendet han hadde fått, var faktisk uventet, så han hadde ikke avklart alle formalia på forhånd. Han var derfor på jakt etter en interessant oppgave, og lurte på hva jeg forsket på. Jeg fortalte ham om den fabelaktige verden som heter «testing av digital elektronikk», og lurte på hvor mye han hadde lært om det. – Zero! var svaret.

Et dårlig utgangspunkt for å ta en hovedoppgave, vel?

– Ja, ikke sant! Men vi ble enige om at han skulle lese et par bøker og artikler for å se om han likte emnet. To uker senere

hadde vi en «minieksamen» på mitt kontor, og studenten sto med glans – han hadde tilegnet seg det meste som var verd å vite om testing, og var allerede blitt interessert i emnet.

Og hva skjedde videre?

– Kortversjonen: studenten endte opp med å ta sin doktorgrad innen testing i Hannover, sin Habilitation i Potsdam, og han fikk sitt første professorat i Frankfurt. I fjr ble han kallet til såkalt C4-professor (professor med portefølje) her i Kaiserslautern. Veien fra testing til verifisering gir flere nye muligheter for nyskapende forskning, og Wolfgang Kunz har gått opp flere av dem.

OK, du får vel si litt om det faglige da...

– Professor Kunz benytter matematiske metoder for å beviser at et digitalt design har de spesifiserte egenskaper. Hvis du for eksempel har konstruert en krets som skal styre lyssignalene i et veikryss, er det beroligende hvis du kan beviser matematisk at du aldri gir grønt lys i begge retninger samtidig.

Det høres jo greit ut, men gjøres ikke det vanligvis med simulering?

– Det stemmer, men simulering kan bare vise nærvær av feil, fordi du ikke kan simulere alle mulige situasjoner. Da Intel kom med sin nye Pentium-prosessor i 1994, brukte de en ny, raskere metode for divisjon. Flere måneders simulering på et batteri av superkraftige datamaskiner avslørte ikke at det faktisk var en feil i designet – men feilen viste seg i gjennomsnitt bare en gang pr 13 milliarder operasjoner. Prosessoren gikk i produksjon, og endte i over en million PCer. Men en PC-bruker (intel inside..) oppdaget feilen, og Intel tapte flere hundre millioner dollar. Der har du motivasjonen for å verifisere et design grundig, avslutter Aas.

ARNE ASPHJELL

arne.asphjell@adm.ntnu.no

Et tilfeldig mte førte NTNU-professor Einar Aas (t.v.) og professor Wolfgang Kunz ved Universität Kaiserslautern sammen.

FOTO: DOMINIK STOFFEL

Navnekomplikasjoner

I Norge er etternavnet Aas et av de mest vanlige ikke-sen-navn. På engelsk er det ikke så helt greit å presentere seg om Aas – det gir lett assosiasjoner til ass. Einar har også erfart at navnet heller ikke egner seg så godt for tyske rer. Her betyr Aas noe slikt som kadaver...

debatt

Uklok avvisning

Stefan Hopmann mener at Martin Ystenes kommer med lettvinnt og dårlig underbygd kritikk av det norske skolesystemet.

I Universitetsavisa 4/2002 kommer Martin Ystenes med kraftig kritikk mot et intervju Aftenposten hadde med meg. Intervjuet omhandlet fortolkningen av dataene om barns skoleprestasjoner i ulike land, som er brakt på bane gjennom PISA-studiet. I sitt innlegg tillegger Ystenes intervjuet utsagn som slettes ikke stemmer, for så på bakgrunn av egen fantasi og påståelighet å advare om at med utspill som mine kunne NTNUs pedagogiske fagmiljø stå frem som «ideologisk vaktpost».

Hvor pålitelig er kildene? Jeg har i Aftenposten ikke sagt at «norsk skole skal tape så mye mer enn alle andre på målemetoden» og hva ellers Ystenes tilskriver meg mht. målbarhet, annerledeshet, enhets-skolen osv. Hva jeg gjorde i Aftenposten, var ikke

mer eller mindre enn å advare mot å betrakte PISA-resultatene og liknende undersøkelser som en pålitelig kilde til å vurdere skolesystemer i deres helhet.

Dette er faktisk helt i tråd med hva ansvarlige PISA-forskere selv sier. De gjør nemlig selv oppmerksom på to ting: a) at maks. en tiendedel av den målte varians går på forskjellene mellom landene, og b) at de også innenfor landene i beste fall kan oppklare rundt en tredjedel av den variansen ved hjelp av skolefaktorene. Begge deler er i tråd med hva vi er vant til fra tilsvarende undersøkelser, og jeg har størstedelen av alle fagforskere innen feltet (inkl. ledelsen av PISA-studiet) med meg i at dette ikke gir et tilstrekkelig grunnlag til å bedømme skolesystemenes prestasjoner (verken i Norge eller i andre land). Da Martin Ystenes er kjemiker, er det nærliggende å spørre ham om han ville bedømme sammensetningen og virkningen av en eller annen substans (for eksempel et medikament), når hans måleinstrument bare kan få fatt i en så liten del av helheten.

Avisenes vrengebilde. Deretter fortsetter Ystenes med å

peke på en rekke andre indikatorer på at det norske skolesystemet skal være i krise. Noe av dette kan jeg si meg enig i (som for eksempel at Norge snarest bør gjøre noe mht. matematikk og naturfag). En del av argumentene er imidlertid feilaktige eller uten noe som helst empirisk grunnlag («norske forskere i verdenstoppen er mangelvare»). Det ville koste flere av avisens sider å skulle gå gjennom dette håpløse sammensurium og vise hva av det som kan og hva av det som ikke kan opprettholdes. Ystenes er imidlertid ærlig nok til å antyde at alle disse påstandene ikke direkte bygger på tilsvarende forskning eller annen solid kunnskap, men på hans «perm full av avisomtaler». Dermed rammer han midt i blinken av den nåværende tillitskrisen mht. den norske skolen.

Mitt poeng i Aftenposten var jo nettopp at avisredaktørene (og en del andre folk) i deres jakt på dårlige nyheter ikke bare fremstiller skolen på en fullstendig uforsvarlig måte, men også helt på tvers av det som kan dokumenteres gjennom mange års forskning og evaluering. Å «hyle med ulvene» etter bedre viten, fordi det «poli-

tiske landskap» har endret seg, ville være uetisk og uansvarlig. Jeg spør meg om Ystenes som kjemiker ville ønske at medikamenter skal velges eller vrakes på bakgrunn av den avisomtalen de har fått, eller om han tror det kunne være nyttig og sette seg litt mer inn i saken, før man bedømmer noe på en så bastant måte.

Virkeligheten er ikke sort-hvit. Hvis det skulle være noe som helst riktig anliggende i Ystenes' kritikk, så må det være at skoleforskningen ikke har vært flink nok til å tydeliggjøre dens resultater. Problemstillingen er selvfølgelig at dens resultater ikke duger til slike sort-hvitt malerier, men viser et langt mer sammensatt bilde, hvor den norske skolen på noen områder klarer seg fremragende, på noen middelmådig og på noen slett ikke. Problemet er at det ikke finnes noen skolesystemer som kan være på topp i alt, det vil hele tiden være et spørsmål om valg av hva som bør prioriteres. Norge er nemlig ikke så veldig «annerledes» enn andre land når det lykkes med en del ting og sliter med andre ...

Jeg kan ikke unnlate en bemerk-

ning om kollegialitet: Hvis Martin Ystenes virkelig har disse bekymringene mht. min faglige «klokhet», ville det ha vært langt mer hyggelig om han tok kontakt med meg for å forsikre seg om at det han tillegger meg virkelig er noe jeg står for. Jeg kunne henvist ham til en lang rekke data, publikasjoner etc., som ville hjulpet ham frem til et noe mer differensiert bilde. Eller til det fremragende skoleforskningsmiljøet ved pedagogisk institutt, hvor kollegaene som Gunn Imsen, Sigrun Gudmundsdottir m. fl. er alt annet enn «ideologiske vaktposter», men nasjonalt og internasjonalt anerkjent for deres forskningsprestasjoner.

Alle mener noe om skolen. I skoledebatten er alle velkomne! Men det er vel pedagogikkens skjebne at alle som har vært barn og gått i skolen, tror at de dermed kan uttale seg med samme tyngde om pedagogisk forskning og dens kvalitet uten først å ta den til etterretning. Hva ville vel Ystenes selv si hvis jeg snakket om forskningen i uorganisk kjemi med den samme «ukloke» påståelighet?

Stefan Hopmann

Stå på, dere som (bare) vil forandre på foreleserne

Studentene skal selvfølgelig slippe å jobbe med fagene når de går på universitetet, skriver Tormod Egeland.

Jeg synes det er fint dere ser at undervisning ikke bare skal være et tilbud, men at studentene har

KRAV på en utmerket undervisning. Det er bra dere endelig har funnet ut at det ikke er vår skyld når det går dårlig; det er foreleserne som ikke har lært oss pensum på en god nok måte – vi har ikke fått det vi har krav på

Stå på! Jeg synes det er flott at i hvert fall noen står på for å ordre opp i undervisningen. Jeg har gitt opp, jeg. Mens dere går på forelesning og ivrig klager over hvor dårlige foreleserne er,

dropper jeg å gå på forelesninger i enkelte fag; I enkelte fag leser jeg faktisk pensum på egen hånd; pensumliste fant jeg på nettet. Det er forkastelig det jeg gjør, jeg vet det; det ikke meningen vi skal måtte jobbe med faget; vi skal aller helst slippe å tenke på fag i det hele tatt.

Stå på, sørg for at ingen forelesning er for kjedelig for de flinkeste, eller at foreleser går for fort frem for de svakeste. Sørg for at foreleser er like strukturert som lærebøkene, men på en slik måte at ingen kan beskyldes ham for å følge boken for nøye (for da kunne

vi jo lest faget på egen hånd, og det skal vi jo ikke). Sørg for at foreleser er så opptatt av å planlegge neste forelesningstime at han ikke får tid til å tenke på forskningen sin. (For det får vi motiverte forelesere av.) Sørg for at enhver forelesning passer til enhver student, det kan jo ikke være så vanskelig.

Andre mulige sydebukker. Jeg ser frem til den dagen dere har klart å ordne opp i undervisningen, for da kan dere nemlig finne andre å skyldes på. Her er noen forslag fra min side: - Ungdomsskolen – som lærte dere å ukritisk skrive ned det

læreren skrev på tavlen.

- Videregående – som ikke stilte strengere krav til dere, slik at da dere begynte på universitetet ikke kunne det dere burde kunne.

- Staten og foreldrene deres – som har gjort dere vant til å få alt i hendene uten å måtte jobbe for det.

- Til sist: medstudentene deres – som ikke får dere til å gå i dere selv.

Stå på, alt blir bra så lenge dere har noen (andre) å skyldes på, stå på.

Tormod A. M. Egeland

Bjørn Sortland er førsteamanuensis ved Institutt for marin prosjektering

Bjørn Sortland foreslår et nytt fag i første semester av sivilingeniørstudiet for å motivere studentene til å komme i gang med studiene.

Nå må NTNU skjerpe seg

Debatten rundt elendige eksamensresultater i første årskurs i sivilingeniørstudiet går, slik jeg oppfatter den, i hovedsak på at studentene nå må skjerpe seg. Debatten er også ispedd oppfatninger av en nivåendring og en karakterglidning i videregående skole som et resultat av skolereformer. Det er riktig at pensum og kunnskaper er endret, og det er nok også riktig at studentene bør skjerpe seg, men kun å peke på gamle metoder og løsninger hjelper nok ikke lenger. Vi er nå ved en korsveg hvor universitetssystemet må skjerpe seg ved å til-

passe seg den nye tid.

Et kull av studenter består av enkeltindivider med klare ønsker og behov. Det er mennesker som i utgangspunktet er villige til å investere all sin tid i fem år for å få seg en god utdanning. Vi må ta hvert enkelt av disse individene på alvor, og ikke behandle dem som en stor flokk. Fremmedgjøring er en økende sykdom i samfunnet i dag, og undervisningen i første årskurs ved NTNU ser ut til å forsterke denne situasjonen. Resultatet er at studentene reagerer med apati og melder seg ut. Alle vet med seg selv at botemiddelet mot dette ikke er en løftet pekefinger.

Sivilingeniørstudiet trenger et introduksjonsfag i første semester, som både skal introdusere studentene til de krav som stilles fra universitetet, og lære dem å bli bevisst sin egen rolle som individ og gruppe medlem i studiesituasjonen. Hva den enkelte student ønsker å få ut av sitt studium, må settes på dagsorden. Studentenes ønsker i relasjon til studieprogrammets målsetting slik den er nedfelt i studieplanen, må forenes i en form for læringskontrakt. En slik kontrakt må

inneholde krav og forventninger til begge parter.

Det er en forutsetning at ansvaret for introduksjonsfaget legges til det enkelte studieprogram, men faget bør ha den samme målsetting og være obligatorisk for alle sivilingeniørstudentene. Faget skal introdusere studentene til den bransjen de har valgt, og tegne bilder av aktuelle arbeidsoppgavene i samfunnet som de gjennom sitt studium vil kunne utdanne seg for. Dette kan oppnås ved å introdusere studentene både for representanter for næringen og professorene ved studieprogrammet.

For NTNU vil målsettingen for et introduksjonsfag være å motivere studentene slik at de kommer i gang med studiet. For studentene vil målsettingen være å finne ut hva de selv vil, finne fram til beste måten å studere på, og lære å arbeide effektivt sammen med andre mennesker. For å oppnå dette bør studentene arbeide i grupper organisert i gjenger for hver studieretning innen studieprogrammet. På denne måten brytes kullet ned i håndterbare enheter, og de forskjellige pro-

fessorene kan lettere få kontakt med studenter som deler deres faglige interesser. Resultatet av gruppearbeidet bør stilles ut eller presenteres slik at de nye studentene får anledning til å vise seg fram, og det bør også inkluderes en praktisk oppgave hvor studenter fra forskjellige årskurs arbeider sammen.

Det er naturlig å se et slikt introduksjonsfag i sammenheng med Modul 2 i NTNUs eksamen philosophicum. Er det mulig å tenke seg at et slikt introduksjonsfag kan erstatte Modul 2? Målsettingen er lang på vei den samme i begge fag, men det vil skje en viktig endring ved at det skapes nærhet til studieprogram og bransje.

Faget bør også ses i sammenheng med Ekspert i Team. Ferdigheter i teamarbeid krever modning, og det er derfor viktig å sette fokus på dette allerede i første del av studiet. Ekspert i Team kan dermed bli et videregående kurs i gruppeprosesser, hvor det legges grunnlag for større faglig fordypning og en tverrfaglig arbeidsmåte som kan videreføres i både prosjekt og hovedoppgaven.

Kvalitetsreform og 1100 tordenskjoldske soldater

Er det noen som har analysert hvor mye ekstra ressurser NTNU vil trenge for å kunne gjennomføre Kvalitetsreformen, spør Bjørn Skallerud.

NTNU har ca 1100 vitenskapelige ansatte i fast stilling (professorer, førsteamanuenser). De har, enn så lenge, greid å sørge for omstilling av arbeidssituasjonen sin for å håndtere nye studieprogram, flerfakultære/interdisiplinære fag, fakultetsstrukturer, instituttstrukturer. I tillegg til dette forsøker man å gjøre seg lekker for en krevende ungdomsgruppe, slik at man også i fremtiden skal kunne produsere nok vektall til å rettferdiggjøre jobben sin. Høy strykeprosent i mange fag

setter også faglærere under press, idet mye stryk betyr mindre penger til fakultet og institutt. Hvis man ikke skal senke nivået, må det settes inn mer innsats på undervisning og veiledning. Alt dette har ført til at den omtrentlige fordeling av tiden til 50/50/0 eller 40/40/20 forskning/undervisning/administrasjon forandres, typisk i forskningens disfavør.

Hvem skal undervise? Fra og med høsten 2003 skal «**kvalitetsreformen**» innføres ved NTNU. Hovedmål er mer effektive studier og høy gjennomføringsprosent (heltidsstudenten). I St.meld. 27 (2000-2001) står det mye fint om høykvalitetsundervisning og forskning. Det åpnes opp for ny pedagogikk og nye evalueringsformer (mappeevaluering, midtsemester-eksamen). Det skal etterstrebis undervisning i mindre klasser/grupper. Dette medfører mer undervisningsbelastning,

og det er tenkt at midlertidige stillinger og vikarer skal bidra til gjennomføringen av dette. Dette er problematisk. For det første tar en nyansettelse noe tid. NTNU har som prinsipp at undervisningen skal være forskningsbasert, og ansetter derfor personer med doktorgrad. Men slike personer er mangelvare innen de fleste fagområder, ikke minst innen de teknologiske. Hvem med slike kvalifikasjoner er interessert i et vikariat eller en midlertidig stilling?

Utstrakt bruk av midlertidig ansatt personell gjør kvalitets-sikring av undervisning vanskelig. Det er derfor sannsynlig at det blir en betydelig ekstras-belasting på dagens faste viten-skapelige personell i gjennomfø- ring av kvalitetsreformen. I St.meld. 27 står det mye om stu- denten, men forsvinnende lite om dem som skal sørge for at den blir realisert. Hvis mer akademisk fri-

het forsvinner, risikerer man at flere ser seg om etter annet arbeid, og universitetet forvitrer. Et annet, og meget viktig aspekt, er at reformen kan gjøre det mindre attraktivt for forskere som vurderer ledige professorater å søke.

Behov for ekstra ressurser. NTNU har opprettet en prosjektgruppe som skal se på konsekvenser av innføring av kvalitetsreformen. Det er etablert tre delprosjekter: ny gradsstruktur; læringskvalitet; IKT og læring. Dette er relativt enkle problemområder hvor behov og mål kan kvantifiseres. Det burde vært opprettet et prosjekt som ser på ressursituasjon, **bemanningsbehov**, konsekvenser av ny semesterinndeling. Når det gjelder det siste punktet, semesterinndeling, er det sendt ut et høringsnotat som i utgangspunktet *ikke* ble sendt til de ansattes organisasjoner,

selv om dette er en konkret sak som i stor grad berører vitenskapelig personell i deres disponering av året. Man skal være klar over at periodene uten undervisning i stor grad benyttes til å omarbeide fag (dvs undervisningsbiten er med her også), forskning, og vedlikehold av nasjonale/internasjonale forskningsnettverk.

Det er sannsynlig at arbeidsbelastning på vitenskapelig personale vil øke som et resultat av kvalitetsreformen hvis man har ambisjon om å holde (og helst øke) nivået på publisering og produksjon av ny kunnskap. En analyse av dette må NTNU få på dagsorden snarest, i samråd med fagforeningene som er mest berørt.

Bjørn Skallerud,
leder NIF-NTNU

Karaktergivingen, Janteloven og «de flinkeste blant oss»

Er det sikkert at alle elever er like, eller kan det tenkes at noen er likere enn andre – og fortjener bedre karakterer, spør Gaute Løken.

Det kom ikke som noen stor overraskelse at noen ble provosert av det jeg skrev i innlegget om «Serieproduksjon og virkelige genier», og selv om jeg misliker å bli stemplet som en person med en snever verden og ensidige argumenter, vil jeg ta responsen alvorlig, og prøve å utdype noen argumenter som nok var litt forhastede. Jeg følte at jeg ikke kunne diskutere alle aspekter ved saken for ikke å drepe leserne med ord. Ideen var kanskje ikke så god, så for å forhindre løse tråder vil jeg argumentere grundigere denne gangen.

Fjellstad og Paulsen hevder i sitt svar «Å være eller ikke være genial» i forrige nr. av Universitets-avisa at jeg har misforstått hvilke verdier som teller. Det er mulig det, selv om jeg ikke eksplisitt skrev noe om verdier i mitt opprinnelige leserinnlegg. Jeg ville ha frem at karakteren bør gjenspeile den faglige kompetansen en student har. Det er klart at det er en rekke kvaliteter som ikke gjenspeiles i karakterene. Selvsagt har mennesket mange andre målbare og ikke målbare kvaliteter som forteller noe om menneskeverdet. Men hvorfor dette skal være til hinder for en utmerkeskarakter, det skjønner jeg ikke.

X for Fantastisk. Siden vi har en ekstremkarakter nedad; stryk, mener jeg at det er rimelig å ha en ekstremkarakter oppad; fantastisk (X), eller hva som helst. Slik det er nå, står nemlig en A for «Fremragende: Høyt kunnskapsnivå. God analytisk evne. Kan bruke kunnskapen selvstendig.» Dette er det mange som kan oppnå i mange emner. I hvert fall med litt mindre TV-titting og dataspilling og litt mer selvdisiplin. Hvorfor ikke la X stå for «Fantastisk: Fullstendig kunnskapsnivå. Har forstått grunn-

idéen og implikasjonene av stoffet. Kan anvende kunnskapen på ethvert løsbart problem.» Hvis det er Paulsen og Fjellstads syn at det for ethvert levende menneske er umulig å oppnå dette målet uten å forsake all sosial omgang, musikkals øvelse, eller humanitært arbeide, ber jeg dem se seg litt rundt. Det er da en god del studenter som har oppnådd 1.0 i flere emner uten å måtte selge hybelen sin og flytte inn på ammerommet for å kunne tilbringe nok tid foran bøkene sine. Selvfølgelig må alle jobbe med studiene sine for å klare dette, men det er da også meningen. Universitetet er ikke et sted å være, men et sted å lære. Vi får lån av lånekassen nettopp for å tilbringe rimelig mye av tiden vår på forelesning og lesesal.

Jeg fordømmer ikke med dette studenter som for eksempel velger å jobbe ved siden av studiene på bekostning av studier, søvn eller sosialt liv. Men dersom en person velger å strebe etter faglig perfektjon på bekostning av økonomi, sosiale ferdigheter søvn eller lignende, må da vedkommende få lov til det. Og dersom dette blir premiert med karakteren X i alle fag, ser jeg ikke hvorfor personen skal få et negativt stempel som sosial avviker i pannen.

Vil puggesystemet til livs.

Når det gjelder Fjellstad og Paulsens utspill om at karakteren ikke er noen god måleskala for genialitet, må jeg medgi at de har et poeng. En trenger ikke være noe geni for å oppnå noen seksere på videregående. En må selvfølgelig være rimelig velbegavet. Men det handler mye om arbeidsvilje. Ei heller på emnene i cand.mag.-graden virker det som en trenger være flink til stort mer enn å reproducere, som de sier. Likevel har jeg et håp om at evne til reproduksjon ikke vil være nok til å få en toppkarakter på en hovedfagsoppgave, og i hvert fall ikke på en doktorgradsavhandling.

Det kan virke som om Fjellstad og Paulsen tror at jeg ønsker meg en ekstremkarakter for dem som har pugget enda mer. Men dette er feil. Jeg vil ha en ekstremkarakter for dem som virkelig har forstått

grunntankene med et emne. Det er nettopp puggesystemet jeg vil til livs. De kreative og mer eller mindre geniale mennesker som må igjennom et slikt puggesystem, må føle seg kvalt. Derfor etterlyser jeg en X-karakter som gjenspeiler fundamentalforståelse snarere enn flittig puggekunnskap.

Jeg innser at ordvalget mitt var litt dumt. For det ligger vel nesten i ordet genialitet en slags mystikk. Genier er mytiske vesener som ikke kan eksistere i presens. De har vært, og kanskje kan de komme igjen. Det lengste vi kan strekke oss, er å hinte om at Stephen Hawkins er genial. Men bare siden vi ikke kjenner ham, og siden han på mystisk vis svever mellom liv og død og kommuniserer gjennom en datamaskin. Kanskje burde jeg heller ha valgt ord som flinkeste eller flittigste blant oss. For i genial ligger det så mye kreativitet. Men faktum er at uansett hvilke ord jeg velger, så vil det ligge en slags arroganse i ordene som ikke lar seg skjule. For i Jante-Norge er alle like flinke. Og hvis noen er flinkere enn andre, så er det bare én ting å gjøre: Hold dem tilbake.

En karakter er en gulrot.

Martin Ystenes forteller på forskning.no om hvordan 9-åringer lærer om det periodiske system og Mendelev på internasjonale skoler, mens det i norske skoler handler om folkeeventyr og bibelhistorie. Vi kan jo ikke kjøre fra de svakeste og heller ikke danne forskjellsklasser eller lignende. Samtidig argumenterer ivrige debattanter i Universitetsavisen for hvor fint det vil være å ta vekk gulroten for de flinkeste. For slik jeg ser det, er det det å være gulrot som er en av karakterens viktigste oppgaver. Karakteren er i første omgang den premien vi studenter får for vårt harde arbeid, eller den straffen vi får for et vanskelig arbeid. Siden fungerer karakteren som en veiåpner. Alle trenger en gulrot. Hvorfor skal det være forbeholdt oss middelmådige å ha en gulrot, nemlig A'en eller B'en?

Det eneste gode argumentet mot X'en, som jeg kan komme på, er at for høytflyvende «gulrøtter» kan friste folk til å jobbe for mye med skolen. (Var det dette som bekym-

ret Fjellstad og Paulsen?) Vil det kanskje være en større fordel for samfunnet om de flinkeste blant oss brukte den ekstra tiden sin på å allmennutdanne seg foran TVen eller på puben? Men egentlig tror jeg ikke på dette argumentet. Hvis den aktuelle personen har sosiale anlegg, musikalsk talent eller lignende, vil sikkert personen, om han/hun er interessert, utvikle disse sidene ved seg selv. Kanskje kan det la seg kombinere med å utvikle intellektuelle ferdigheter? Men dersom det ikke lar seg gjøre, vil det da være galere å rendyrke slike ferdigheter enn en musikalsk begavelse for eksempel?

Genier behøver ikke være lab-rotter. For øvrig kan jeg nevne noe min gymmlærer på videregående fortalte meg. Han sa at det var seks år siden han hadde gitt noen 6-er i gym, som ikke hadde hatt 6-er i minst seks andre fag. Han mente å ha observert en sammenheng mellom dyktighet innen informasjonsfagene og gym. Dette kan bety at kroppslig intelligens og IQ kan være relatert. Det hadde selvfølgelig appellert til manges rettferdighetssans om alle var like intelligente, og intelligensen var fordelt på de forskjellige intelligensområdene på forskjellig vis. Men det tviler jeg på at er tilfelle. Derfor vil trolig de flinkeste blant oss ha minst like gode muligheter til å utvikle sin sosiale så vel som kroppslige intelligens, som oss vanlige dødelige. Jeg velger å tro at et geni kan være svært så oppegående, og langt ifra noen stereotyp lab-rotte som ikke har sett verken dagslys, såpe eller øl på årevis. Så selv om de berømte gisp over gode resultater nok kan skyldes tanker som «stakkars flittige nerd», slik Fjellstad og Paulsen hevder, kan det jo også være at slike tanker er en forsvarsmekanisme som skjuler ens egne dårlige samvittighet over ikke å ha klart å disiplinere seg til å arbeide nok til å oppnå sin gulrot.

Joda, det er kanskje litt fjollete å tenke at det er positivt at folk bør gispe litt når de hører om eksepsjonelt flinke eller flittige mennesker. Men hovedsakelig er dette en tanke fra Jante-Norge. Jeg er ikke så sikker på om denne tanken

ville blitt ledd ut i for eksempel USA. En kan si mye negativt om USA, men det er et faktum at landet produserer veldig mange flinke vitenskapsmenn. Kanskje dette har sammenheng med at de ikke går inn for å gjøre veien så vanskelig som mulig for de flinkeste? For det er det som er tendensen i Norge. Jeg har hørt fra mange frustrerte lærere, så vel som elever, at undervisningen i skolen selvfølgelig ikke blir lagt til rette for de flinkeste, ei heller de middels flinke, men snarere de svakeste. Alle vet at dette fører til at veldig mange kjeder seg gjennom skoledagen. Spesielt de flinkeste.

Politisk ukorrekt. Jeg tror Fjellstad og Paulsen tar feil i hva som vil skje med geniale elever som kjeder seg så mye at de ikke gidder å gjøre noe, og derfor får dårlige karakterer og mye fravær. I min snevre verden ville det aldri ha kommet til dette stadiet. Der ville nemlig alle fått passende utfordringer, og noen ville ha rast fra de andre. Men dette ville ikke ha vært noe problem siden det var akseptert at noen var flinkere enn andre, at noen ble modne forttere enn andre, og at noen har andre kvaliteter som mer enn gjør opp for svakheter innen det ene eller andre faget. Problemet er selvsagt hvordan man skal implementere en slik utopi. En kunne jo starte med å legge fra seg den idiotiske tanken om at det er negativt å gi folk forskjellige muligheter på samme tid.

Jo da, alle bør ha de samme mulighetene, men til den tid det passer enkeltindividet. Hvorfor presse de svakeste hals over hode gjennom et program de ikke ennå er modne nok for? Hvorfor holde andre tilbake? Jo, fordi den politisk korrekte tanke er at alle modnes like fort. Alle er like. Dette minner meg skrekkelig mye om begrepet «doublethink» fra 1984 av George Orwell. Siden det korrekte er at alle er like, så er alle det selv om vi gang på gang får bevist at så ikke er tilfelle. Hvem er det vi prøver å lure?

Gaute Løken
Student ved de frie fag

IKT, undervisning og læring

Ein studiesituasjon er ein kommunikasjonsprosess som føreset ein «kontrakt» mellom den lærande, læraren og undervisningsinstitusjonen, skriv Jens Haugan.

Då datamaskina blei tilgjengeleg for fleire, og større nettverk blei etablert, blei det også mogleg å nå ut til mange personar på ein gong uavhengig av stad og tid. Med utgangspunkt i modellar for brevkursverksemd var det då naturleg at ein byrja å ta i bruk datamaskina til såkalla nettbasert (fjern-)undervisning. Den dominerande framgangsmåten var rett og slett at ein digitaliserte lærestoffet («lærebooka på nettet»). I tillegg prøvde ein som regel å lage oppgaver som studentane så skulle sende inn per e-post. I det store og heile består denne undervisningsforma av «brevkurspedagogikk», dvs. at læraren ut frå sin eigen ståstad prøver å formidle lærestoff til studenten gjennom ein kombinasjon av tekst/kjeldemateriale og spørsmål. Ein openberr fordel med IKT-støtta undervisning framfor vanlege brevkurs er at det gjerne går litt fortare å nå ut til studenten og tilbake til læraren, og at lærestoffet lettare kan redi-

gerast og oppdaterast.

FRÅ undervisning TIL læring. Det blei snart klart at teknologien åleine ikkje ville kunne revolusjonere utdanninga. På slutten av 90-talet dreidde vinklinga på debatten seg frå å fokusere på nettbasert *undervisning* (med fokus på digitalt lærestoff) til nettbasert *læring* (bl.a. med meir fokus på samarbeidsformer). Denne dreinga kom etter at mange hadde diskutert kommunikasjonen si rolle i samband med datateknologien, og ein argumenterte sterkt for å endre omgrepet *informasjonsteknologi* (IT) til *informasjons- og kommunikasjonsteknologi* (IKT). Det kan verke som om denne endringa åleine har ført til at mange fleire har byrja å finne seg ein plass i dette landskapet, ikkje minst humanistar og samfunnsvitarar av alle slag. Men dette har faktisk i sin tur ført til at nokre miljø har byrja å ta i bruk omgrepet IT igjen for å distansere seg frå utviklinga innanfor IKT-feltet. I Noreg har ein på nasjonalt plan elles bl.a. også teke omsyn til den pedagogiske tenkinga ved å endre SOFF sitt namn frå *Sentralorganet for fjernundervisning på universitets- og høgskolenivå* til *Sentralorganet for fleksibel læring i høgare utdanning*.

Undervisning OG læring. For tida er det altså tydelegvis

mest «moderne» å snakke om IKT-støtta eller nettbasert *læring* (for ikkje å nemne «e-læring») istf. *undervisning*. På den andre sida er det ikkje vanskeleg å sjå at denne dreinga i pedagogisk tenking nok har gått altfor langt. Det er ikkje sikkert at innhaldet og utforminga av dei enkelte nettbaserte kurstilboda i praksis har endra seg så veldig mykje, men bruken av terminologien signaliserer indirekte at læring er noko som skjer meir eller mindre av seg sjølv, berre ein har tilgang til digitale «informasjonsbankar». Det er ikkje utan grunn at K-en kom i tillegg til IT for også å framheve *kommunikasjonsaspektet*. I utdanningssamheng er det mildt sagt meningslaust å snakke om *læring* utan samtidig å snakke om *undervisning*.

Sjølvregulert eller strategisk læring. I det utdanningssystemet som vi har, vil det alltid måtte vere ei eller anna form for kommunikasjon mellom undervisningsinstitusjonen og den lærande, om ikkje anna så på eit metaplan. Det er klart at ein kan lære noko utan å bli undervist direkte, men eit organisert utdanningssystem føreset på mange måtar at ein eller annan har definert visse læringsmål og eventuelt metodar for korleis desse kan bli realiserte. Ved å definere seg sjølv inn i ein utdanningssituasjon (t.d. ved å immatrikulere

seg eller melde seg på eit fag), definerer ein seg samtidig inn i ein undervisnings- og læringskontekst. I den augneblinken ein som «offisiell» student eller i ei i anna form «bevisst/sjølvald lærande» har blitt klar over eksternt definerte eller sjølvalde læringsmål, må ein også ta stilling til korleis ein kan nå desse måla; dvs. ein må bestemme seg for å velje visse *strategiar*. Ein strategi kan då vere å ta imot lærarstyrt undervisning, ein annan strategi kan vere å styre læringa meir eller mindre sjølv ved å «undervise» seg sjølv. Men frå det punktet der ein snakkar om å tileigne seg noko ut frå førehandsdefinerte mål, er det i praksis ikkje tenleg å skilje mellom undervisning og læring. Dersom ein absolutt ønskjer å fokusere meir på læring enn på undervisning, burde ein om ikkje anna snakke om *sjølvregulert* eller *strategisk* læring (som også er ei offisiell teoretisk tilnærming). På den måten kan ein synleggjere at studenten faktisk har eit *bevisst* og *aktivt* forhold til læringssituasjonen. Det er t.d. ein stor skilnad mellom det å lære eit språk som førstespråk (morsmål) og det å lære eit språk som andrespråk (fremmedspråk). Når det gjeld medvit og eventuelle ønske/krav om å lære, er dette heilt annleis i samband med det første språket enn i samband med eit eventuelt fremmedspråk. Læringa av det første språket

er mykje meir styrt av generelle utviklingsprosessar enn den forma for læring ein er oppteken av i den «offisielle» utdanningssamanheng.

Ansvar for undervisning og læring. På den andre sida er «ansvar for eiga læring» som omgrep heller ikkje noko nytt. Problemet er at det ikkje berre er den lærande som har eit ansvar, men også læraren og undervisningsinstitusjonen. Samtidig som studenten må ha strategiar for å lære på ein best mogleg måte, må læraren ha strategiar for korleis han kan undervise på ein best mogleg måte for at læringa kan skje hos studenten. Det gjev lite meining å snakke om anten undervisning eller læring. Heile studiesituasjonen er ein *kommunikasjonsprosess* som føreset ein *kommunikasjonskontrakt* slik ein kjenner han frå kommunikasjonsteorien. Førelesarane, og undervisningsinstitusjonen på eit overordna plan, stoler på at studentane ønskjer å lære noko, mens studentane stoler på at førelesarane og undervisningsinstitusjonen gjer sitt beste for å gjere dette mogleg. Med denne gjensidige uskrivne avtalen følger eit gjensidig ansvar som burde vere eit godt grunnlag for studiekvalitet og ein framtidig reform av denne.

Jens Haugan
Laboratoriet for IKT og læring

Nytt juridisk studium

Terje Herrem beskriver hvordan et juridisk studium ved NTNU kan bygges opp.

Da domstolsdirektoratet ble vedtatt lagt til Trondheim, aktualiserte det tanken om juridisk fakultet, fordi det tilfører byen stor og sterk juridisk kompetanse. Byrettsjustitiarius Henrik Greve Hartmann som hadde drevet de juridiske studier i Trondheim og ført fram så mange gode jurister, skulle skrive sin historie, men dessverre døde han fra dette. Han ville legge juristutdannelsen til NTH, for her var så mange studenter interessert, og her var det undervist i sammenholdte klasser. Jeg føler meg forpliktet til å følge opp hans forslag.

Jeg mintes mitt eget studium i årene 1949-54. Vi hadde noen få forelesningstimer i uka, og da opplevde vi professorene i Aud. 4. De fleste jurister i vårt land har aldri vært nærmere en universitetslærer. Oppgavesamlingen viste hva som var eksamenskravene, og det var temaer som for oss senere i livet viste seg uinteressante – i ettertid merkelig å tenke på. Fagbøkene ble etter eksamen stående uåpnet i våre bokhyller. Dagens pensum er endret, men stadig i utakt med vårt yrkesbehov.

Fagene. Jussen er et håndverksfag, og utdannelsen bør etter min mening legges opp

etter dette. Den juridiske vitenskap er tørket inn. Jeg kunne tenke meg slikt program:

Rettskildelæren er det sentrale i studiet: Innføring i rettssystemet med grunnlovens rammer. Lovgivingsarbeidet – Ot.prop, behandling i komité, odelsting og lagting, Departementets skrifter. Domstolenes virke og rettsavgjørelser. Andre lands system: Common law (prejudikater) i England og Code Civil (lovbok) i Frankrike.

Vår beskjeftigelse er å finne fram i lover og andre rettskilder som forskrifter, dommer, teori m. v., og ved tolking bruke dette i konfliktløsning. De fleste jurister havner i forvaltningen, mange i juridisk ingeniørarbeid og den mindre del i rettene som dommere, statsadvokater, politijurister og advokater. Men vi har felles interesse av dette læreområdet, som gir oss arbeidsmetode for livet.

Rettergangsreglene gir oss det byggverket som vi arbeider i: Domstolene og politiets kompetanse og arbeidgang, og forvaltningsretten som vi alle møter. Den skriftlige praksis i brev, innlegg, avtaler, dommer og forvaltningsavgjørelser er studiets hovedmål, og en god lærertradisjon for skriftlighet vil forbedre vårt system.

Felles interesse har vi av følgende basisfag:

- Hovedprinsippene i strafferett og straffeprosess.

- Avtalerett – ugyldighet og misligholdslæren. Arbeidsavtaler.

- Tingsrett med fast eiendoms rådighetsgrenser under planlovene, mangler ved salg. Sameie og seksjoneringsretten, husleie. Erstatning for inngrep og rådhetsinnskrenkning. Besøk på tinglysingskontor.

- Familierett med barn, bodeling ved separasjon og samlivsbrudd.

- Arverett og skifte. Besøk i skifteretten.

- Erstatningsrett og personska-deoppgjør ved forsikring.

Dette vil passende utgjøre eksamens lavere grad, cand.leg., og være avsluttet innenfor to år.

Denne vil gi kompetanse som saksbehandler i det offentlige og næringslivet.

Høyere studier. Høyere avdeling som fører fram til cand.jur. Med lovens kompetanse som i dag, kan tas i tilslutning til lavere grad – eller på et senere tidspunkt.

Denne avdelingen forutsetter mer selvstendig studium og fordypping i de lovområder som foran er nevnt. Vekt legges på prinsipiell tenkning og resonnement, og på utforming av dommer og forvaltningsavgjørelser.

Norsk rettshistorie er i særklasse rik og nødvendig bakgrunn for dagens rett: Vikingenes lagrette på Gulating og Frostating som de førte med seg ut i vesterled,

(Thingwall – Tingvellir) og nå i USA. Landskapslovene innarbeidet i Magnus Lagabøters landslov som i dansk oversettelse gjaldt i 400 år. Kirkerett – reformasjon. Chr. V's Lov av 1687. Kielfreden. Grunnloven – særlig menneskerettsbestemmelsene. Formannskapsloven 1837. Parlamentarismen 1881. Straffesaksloven 1887. Straffeloven 1902. Unionsoppløsningen 1905. Rettergangslovene av 1915 med overgang til muntlig prosedyre (i kraft 1927 og 1935). Barne- og ekteskapslovene av 1918 og 1927. Grønlandssaken 1931. Elverumsfullmakten. Okkupasjonen 1940-45. London – Norge. Landssvikoppkjøret. Quislingsaken. Rinnansaken. Myklesaken. Sjøterritoriet. Domstolenes prøvelse av forvaltningsavgjørelser. EMD – menneskerettsdomstolen som står over norsk rett – særlig opphevelse av norsk ytringsfrihetspraksis.

Avsluttende diplomoppgave. Som håndverksfag må det tilkalles praktikere som timelærere, og deres undervisning vil ta studentene ut i rettene og øvrige juridiske arbeidsplasser som politiet, registrene, namsmyndighet, fylkesmann, byggesakskontor, likningskontor m. v. Dokumenteksempler. Det legges vekt på at yrket skal være løsningsorientert. Og ikke på juristers vis – problemorientert.

Til avslutning gis en diplomoppgave som gir studenten mulighet for å skrive ut sitt talent i systematisk tenkning. Her kan støtet også settes inn mot det

praktiske rettsliv, ved å gå inn i nedarvede arbeidsformer som vi jurister tar så vel vare på.

De tekniske fakulteter driver moderne undervisning – særlig velegnet for jurister – i samarbeid mellom studentene – med ansvar for kameratens læring. Professorer og vit.asser er tilgjengelige. Med flippover, tastatur og kaffetrakter utfoldes effektiv kunnskapsutvikling. Det blir et paradys for jurister som er dårlig vant.

Det gjenstår nå at NTNU utvider fagkretsen, og så langt er stemningen positiv til å etablere et fullverdig universitet. Det er billig å utdanne jurister, for vi krever åpen lesesal fra kl. 0800 til 2100, og lite annet. Tilkalte timelærere/vegledere vil være rimelig – og jeg lover svært stimulerende både for lærer og student. Og i studiemiljøet vil juristene gjøre seg sterkt gjeldene. De må ha noen å diskutere med, og Studentersamfundet vil få nytt liv.

Terje Herrem

Kvalitetsreformen: Regning gjort opp uten vert?

Når skal de ansatte ved NTNU få mulighet til å øve medbestemmelse på innføringen av Kvalitetsreformen, spør Svein Kristiansen.

Stortingets behandling av St.meld. 27 (2000-2001) resulterte i en omfattende reform av høyere utdanning, som blant annet innebærer en ny gradsstruktur, lengre semestre og alternative evalueringsformer. Et klart mål med denne *Kvalitetsreformen* er å øke studentenes mulighet til å studere på heltid. I den forbindelse ble det fra Stortingets side åpnet for en betydelig forbedring av studiefinansieringen. De fleste i universitets- og høgskolesystemet vil være enig om at det er betydelig rom for videreutvikling og heving av kvaliteten i høyere studier. Pedagogisk forsøksvirksomhet har dokumentert potensialet til mer studentaktive undervisningsformer og ved løpende tilbakemelding gjennom hele studieåret.

Usikkerhet. Det er en forutsetning at Kvalitetsreformen skal være på plass fra høsten 2003. NTNU opprettet ved årsskiftet et prosjekt under ledelse av prorektor, som skal sikre gjennomføringen hos oss. Prosjektet har videre etablert utvalg for ny gradsstruktur, læringskvalitet og bruk av IKT i læringsprosessen. Fakultet-

ene er nå i full gang med planlegging av reformen, og dette legger allerede beslag på betydelige faglige og administrative ressurser. Det er imidlertid en gryende usikkerhet blant de ansatte om mulighetene til å gjennomføre denne reformen etter forutsetningene. Er det tilstrekkelig kapasitet til å tilrettelegge de nye studietilbudene? Vil man gjennom fremtidig finansiering sikre den nødvendige undervisnings- og veiledningskapasiteten?

Universitet- og høgskolerådet har anslått kostnadene til reformen til 800 mill kr på årsbasis. Med bakgrunn i dette har NTNU, ut fra vår vekttallsproduksjon, sagt til departementet i *Budsjettforslaget for 2003* at vi burde ha 175 mill kr. Imidlertid sier ledelsen samtidig at reformen innebærer en reduksjon av vekttallsproduksjonen på 25 prosent gjennom «modularisering og mer planmessig bruk av strukturerte studieveier». Justert for tidligere bevilgninger har NTNU derfor bare søkt om 70 mill kr for å kunne implementere Kvalitetsreformen neste år. Dette representerer litt i overkant av 5 prosent av dagens tildeling til fakultetene.

Effektiviseringsprosess? Staten har som kjent vært mer rundhåndet når det gjelder opptrappingen av studiefinansieringen. Fra 2001 til 2002 økte bevilgningene til Lånekassen for utdanning med 2.5 milliarder kr eller 24 prosent. Dette tallet er kanskje en

bedre indikasjon på hva det vil koste å levere for universitetet. Imidlertid er det også andre momenter som kan bekymre. Departementet har blant annet vist til at løpende evaluering vil redusere eksamenskostnadene, men enhver som har vært involvert i nye evalueringsformer, vet at dette ikke er tilfelle, snarere er det motsatte tilfelle. Like lite realistisk er henvisningen til at IKT vil representere en effektivisering. Bruk av informasjonsteknologi i administrativ sammenheng har i beste fall gitt bedre tjenester, men sjelden kostnadsbesparelser. Det må være et tankekors for de ansatte at det som skulle bli en kvalitetsreform, koker ned til en prosaisk effektiviseringsprosess. Budskapet er altså at universitetets ansatte må ta seg selv i nakken. Vi skal vel da etter hvert også få beskjed om hvor det går på tomgang og arbeides urasjonelt.

NTNU er med andre ord i gang med en reform hvor forventninger og ambisjoner er betydelige, men hvor forestillingene om hva det vil kreve, er uklare og sannsynligvis sterkt undervurderte. Det er nødvendig å peke på noen grunnleggende forutsetninger: Utvidelse av semesterlengden til fra 27 til 40 uker (48 prosent økning), mer krevende undervisningsformer, løpende evaluering og tilbakemelding og økt veiledningsbelastning med flere fulltidsstudenter (la oss anta fra 8 til 10 måneder: 25 prosent økning).

Dessuten vil belastningen de første årene bli ekstra stor med parallellkjøring av eksisterende og nye studietilbud. Det ansatte også spør seg om, er hva de nye studieavtalene vil innebære: Skal de være juridisk bindende – og hva skjer dersom nøkkelpersoner slutter, eller nødvendig personell mangler?

Ikke i tråd med Hovedavtalen. Ut fra det vi nå ser, får Kvalitetsreformen store konsekvenser for mange ansatte og særlig de vitenskapelige. Det synes derfor nødvendig å minne universitetsledelsen om at det er inngått en *Hovedavtale i Staten (HA)* som blant annet skal sikre de ansattes medbestemmelse i virksomheten. HA sier blant annet at det skal føres drøftinger med de ansatte om virksomhetsplaner og oppsetting av arbeidsplaner. Videre sier HA at man skal ha reell medbestemmelse der hvor det etableres prosjekter og/eller nedsettes styringsgrupper i saker som kan få vesentlig betydning for de tilsattes arbeidssituasjon.

På dette området har NTNU forsyndet seg ved den måten studieplaner og semesterordninger har blitt behandlet og vedtatt. Ledelsen har åpenbart ikke sett at undervisningsopplegget har avgjørende betydning for medarbeiderne muligheter til å drive forskning og formidling. Den pågående *Høring om studieårets inndeling ved NTNU* (i lys av Kvalitetsreformen) er illus-

trerende for ledelsens manglende forståelse for de ansattes interesser. Her var heller ikke de ansattes organisasjoner tatt med på høringslisten.

Det er også på sin plass å minne om *Særvartalen om lønns- og arbeidsvilkår* som sier at tiden til forskning og undervisning skal fordeles med 50 prosent - 50 prosent. Eller skal målsettingen om forskningsbasert undervisning bli ytterligere uthulet?

Medbestemmelse. Dersom *Kvalitetsreformen* skal innfri de store forventningene hos myndigheter, studenter og institusjoner, må det snarest tas endel grep i planleggingen slik at man får et realistisk bilde på ressursbehovene. Dette kan blant annet gjøres ved å sette opp modellberegninger for vekttallsproduksjon og bemanning for nåværende og fremtidige undervisningsopplegg, og ut fra dette bestemme budsjett og behov for nyansettelse. Videre må ledelsen snarest trekke de ansattes organisasjoner inn i den pågående planleggingen slik at reell medbestemmelse etter avtaleverket blir en realitet for de som skal gi denne viktige reformen et innhold. Eller skal regningen igjen gjøres opp uten vert?

Svein Kristiansen,
leder Forskerforbundet
ved NTNU

The global Tobin Hood

When NTNU invites controversial organisations their representatives should be met with well prepared critical discussants, writes Britt-Marie Drott Sjöberg.

I welcome the opportunity to debate these complex matters of the ATTAC movement's ideals and of university policy. The promotion of discussion was exactly my point when writing a letter to my department at NTNU saying that I cannot agree with the politics of using the university as a forum for undisputed propaganda. I also used my democratic right to dissociate myself from an organisation I find, at best, naive. Since ATTAC is an international, if not yet a global, social movement I find it appropriate to present my contribution in English. I will focus on just a few aspects here, hoping that everyone concerned understand that a limited number of thoughts and arguments can be highlighted in the article.

When informed that the Norwegian leader of ATTAC was invited by three departments to make a presentation at the university I first remembered a few very negative comments that I had heard when attending some international meeting some time

ago. At that time I did not take an interest in the discussions since I was never especially interested in tax regulations, but media attention to «grass root protests against liberalism and globalism» have since then certainly caught my attention. And made me understand that the ideas exceed the economic realm.

Unclear leadership. Turning to the Internet I found out that the international ATTAC organisation was constituted in Paris 1998 after an invitation from the French ATTAC organisation. I have been unable to find any statutes for the organisation, and any clarification on the leadership on the international level (kind as well as persons), although a lot of initiatives and materials emanate from the French organisation. The network is mainly connected by addresses at the Internet, e.g. inter@attac.org or cs@attac.org, and each country is asked to use one central net address in this interaction. Some information seem to present Bernard Cassen as the international, as well as the French group's, leader of ATTAC, but to me these organisational matters are still unclear. It may also have changed from the situation in 2000 presented at the net (see e.g. <http://attac.org/fra/asso/doc/doc07no.htm>), although Cassen is specifically mentioned in the Dragvoll invitation as one of the attendees at the Porto

Alegre meeting in 2001. I would like to be informed about the persons involved in the leadership of the international organisation and of its statutes. In my opinion it is not enough to describe oneself as a democratic organisation, one must also act openly and within a framework of democratic rules.

There seem to be some local variations based on the political platform or programme for the international organisation. Centrally, however, it «aims at reinforcing, connect and integrate internationally the political activity to the partners that recognise themselves in the ATTAC platform» (p. 2 at <http://attac.org/fra/inte/doc/naissanceno.htm>). The citations below are taken from the Norwegian text of the «Platform of the international organisation ATTAC» and a Swedish text on the «Program for the organisation ATTAC» adopted at the constituting meeting, June 3, 1998 (my translations). In the former text we can find three main aims of the organisation: 1. To promote the international ATTAC-movement: «International movement for a democratic control of the financial markets and their institutions». 2. To expand the politics that already exists for consolidating the power for the various networks which, each within their own area, fight against the new liberal politics and the consequences of the same. 3. The need to achieve – something that everybody is con-

cerned with – a debate that engages and involves as many as possible, and a more efficient mediation of information (p. 2 at <http://attac.org/fra/inte/doc/naissanceno.htm>).

Further, the Swedish group agreed on a programme June 3, 1998 «with the purpose to: hinder international (currency) speculation; tax capital income; punish taxation paradises; stop the further growth of pension funds; and, more generally, recapture democratic terrain that has been lost to the financial circles; as well as resist each additional abandonment of states' sovereignty, with the advocating of investors and businessmen's «rights». It is simply a question about, all of us together, regain our world's' future» (the citation is translated from p. 2 at <http://www.attac.org/fra/asso/doc/plateformesw.htm>).

Opposes important international organisations. The organisation is especially *against* some central actors at the international scene, e.g. IMF, the World Bank, WTO and OECD and their involvement regarding actions against the flow of capital, free trade and other mechanisms of the free market. A citation from a Norwegian text might help clarify what is the matter: «Finansglobaliseringa har ellers skapt sin egen stat. Ein overnatsjonal stat med egne organ, egne nettverk for

påverknad og egne middel til handling. Det dreiar seg om konstellasjonen Det internasjonale pengefondet (IMF), Verdsbanken, Organisasjonen for økonomisk samarbeid og utvikling (OECD) og Verds-handelsorganisasjonen (WTO). Desse fire organisasjonene talar med éi røyst – med gjenlyd i nesten alle dei store media – for å lovprisa «marknadens velsigningar» (see <http://www.attac.org/nor/ramonet.htm>). I just note that the organisations in question are built within the democratic framework of the world.

It is remarkable that the ATTAC organisation wants to arrest the only sound regulating mechanism there exists for separating sound economies from bad ones. For example the pension systems depend on it, and it is very hard to believe that the «grass roots» really would want to eliminate their own future pensions. The arguments against the market mechanisms thus quickly become promotions of a state controlled system of a kind that we have recently seen collapse.

Can increased taxes solve the problems? In our part of the world, organisations and individuals are certainly absolutely free to have and to voice their opinions. And I note that what ATTAC *wants* actually requires the market that has

(fortsettelse neste side.)

been developed, i.e. the Tobin-tax on capital movements within this market that would allow a transfer of money to poor countries, to guard against protection of the nature and to sustain bio-diversity, and to increase the social security systems nationally (see e.g. <http://attac.org/fra/asso/doc/doc14no.htm>). I also note that such funds are suggested to be handled by a «new international institution» (!) (p. 3). This idea certainly raises a few interesting questions, some of which are actually presented by the central organisation to its members for discussions. I also find these questions of great importance, as I find the forthcoming suggestions of solutions. But why not strengthen the United Nations and let it oversee the handling of increased international subsidies. However, what would happen if the available financial capital would be taxed to inactivity? How could one predict the economic effects, in the short and long term as well as internationally and nationally, to ensure that such transfers would initiate a positive world development? If the UN is not acceptable, who or what would be in charge of this new super fund?

Ideology is certainly based on personal values, and in democracies we are all guaranteed our rights of having and expressing opinions. Thus it is usually acceptable to find others’ opinions wrong, misjudged or naive. I was asked to explain what I find naive and this is an example, found in «ATTAC – For ei samling av motstanden mot nyliberalismen», p. 6: «Fagrådet har som føremål å produsere informasjon om forhold som gjeld finansverda og å formidle denne informasjonen for å fremje og gjennomføre tiltak av alle slag som kan bidra til at folk vinn tilbake makta som finanskapitalen øver det politiske, økonomiske, sosiale og kulturelle livet i heile verda» (see <http://attac.org/fra/inte/doc/nais-sanceno.htm>).

Why not freedom? There are certainly many individuals involved in the ATTAC organisation (e.g. 3000 members in Norway and 5000 in Sweden, as of September 2001), and the available internet materials point out tens- or some hundred thousand signatures on specific calls – numbers that so far certainly do not give a better basis for representing world populations than the existing governments. While alluding to political changes, the ATTAC organi-

sation sometimes refers to the world development in terms of it’s violations of «equality» and «solidarity», and I have no problem of agreeing with the basic ideas here. I wonder, however, what happened to the «freedom» part of the original slogan of «freedom, equality and brotherhood». One example can be found in the presentation of the European Commission as «som vi veit er eksponent for den mest utygla frihandelsideologien» (document from 1999, p. 2 at <http://attac.org/fra/asso/doc/doc02no.htm>), or of the English prime minister Tony Blair as a leader of the most ultra liberal parties at the Seattle discussions (see same reference as before). Freedom, if the idea is allowed at all within ATTAC, should obviously not be understood as freedom of trade or of international co-operation.

Having taken some time to go through available materials about the ATTAC organisation’s ideas in connection to their invitation to NTNU I came to the conclusion that the rhetoric could use some enlightening debate. In my declared dissociation with the organisation in my letter to my department I therefore wanted to underline that I was uncomfortable with the university invi-

ting a controversial organisation, or at least an organisation with controversial ideas, without *also* providing the needed critical discussion. I hold that such a discussion involves a similarly knowledgeable and well prepared opponent or discussant *present* at the locality. Political rallies can, without any problems at all, be held elsewhere and be financed by the supporters. Neglecting the preparations for an initiated and critical exchange of ideas, values, opinions as well as facts, at a specific point in time might signal that the university is not guarding its main purpose of objectively scrutinising ideas for the advancement of knowledge and for searching the truth. It is easier to use the here suggested rule of thumb than to oversee the total number of invited lecturers during a year, or within any other time frame, within a department or at the whole university. In the daily work we strive to advance our knowledge and to present subject matters to the best of our abilities. I similarly hope that I have contributed to a deepening of the exchange of ideas in Universitetsavisa about why it is important to debate subject matters.

Professor Britt-Marie Drottz Sjöberg, Dept. of Psychology

Om leserbrev i Under Dusken

I siste nummer av Universitetsavisa spør Marianne Fostervoll om noen i Under Dusken har sterke meninger mot radikal kjønnskvalifisering siden vi ikke trykte et leserbrev om emnet hun hadde sendt oss.

Det har vi ikke. Det vi derimot har, er dårlig tid. Mariannes innlegg ble glemt, og kom derfor ikke med. Det beklager jeg selvfølgelig.

Samtidig vil jeg oppfordre ansatte og studenter til å sende inn leserbrev og kronikker. Vi har liten plass til rådighet, og har satt en maks lengde på 3000 tegn for leserbrev. Kronikken, som honorerer med 500 kroner, kan være inntil 8000 tegn lang.

Morten Bertelsen, ansvarlig redaktør, Under Dusken

Master i helsevitskap

Ein mastergrad i helsevitskap vil bli starta opp frå hausten av. Sjukepleiarar, ergoterapeutar og fysioterapeutar som vil vidareutdanne seg, er største målgruppa.

Eit samarbeid mellom Det medisinske fakultet og Fakultet for samfunnsvitskap og teknologi-leiing (SVT) resulterer nå i at samfunnsvitatar og helseutdanna får høve til å ta mastergrad i helse. Det nye faget er mest for folk som har ei treårig helsefagleg utdanning – sjukepleiar,

fysioterapi og ergoterapi. Men det skal også vere mogleg for samfunnsvitarar å ta den, dersom ein har ei fagleg tyngde i helsefag.

Hovudfag. Det er tidlegare etablert eit hovudfag i helsevitskap. Mastergraden vil i samanlikning føresetje eit kortare utdanningsløp før ein startar på studiet. I starten på mastergraden må ein gå lenger ned for å hente studentane, ikkje minst innan metode. Dei som kjem med slike høgskuleutdanningar, har ikkje noko særleg omfattande skoloring her – det er heller ikkje meininga med den type utdanning.

Trengs folk. Den nye graden vil møte eit merkbart behov. Det er stor mangel på folk i området, som har doktorgradar og som kan gå attende til høgskulesystemet, eller som kan bli forskarar.

Med mastergrad vil ein kunne gå direkte frå ei helseutdanning og inn i eit akademisk løp, og vidare i eit doktorgradsløp.

Det startar opp frå kommande haust, forutsett at all godkjenning går som planlagt.

Det vert utlyst 5. juni, med opptak i sommar.

TORE OKSHOLEN

tore.oksholen@adm.ntnu.no

CyberCamp for kunnskapstørste

25 av Skandinavias skarpeste datatalenter møtes til kunnskapsleir i Trondheim midt i sommerferien.

Fra 22. til 28. juli blir CyberCamp 2002 arrangert i Trondheim. Dette er tredje gang datafrelste og forskningsinteresserte ungdommer møtes til en slik kunnskapsleir, som er den eneste i sitt slag for

datainteresserte i Skandinavia.

Målgruppa for CyberCamp er ungdom fra videregående skole og førsteårs universitetsstudenter.

På årets leir deles deltakerne inn i fire prosjektgrupper som skal arbeide med oppgaver innen webutvikling, 3D-programmering, datasikkerhet og kunstig intelligens. I tillegg blir det forelesninger med relevante tema.

CyberCamp ble startet i

2000 av en idealistisk gruppe fra Forbundet Unge Forskere. Arrangementet er etter hvert blitt et samarbeidsprosjekt mellom Forbundet Unge Forskere, NTNU og HiST.

På Andøya arrangeres en lignende leir med romfartsteknologi i sentrum, nemlig Space Camp Andøya. Og i Bergen holdes Bio Med Camp hvor biologi og medisin er tema.

Diplom i Kina, India eller Sør-Afrika?

Studentene i studieprogrammet Energi og miljø får nå muligheten til å ta diplom i Shanxi-provinsen i Kina, New Dehli i India eller i Durban og Cape Town i Sør Afrika.

– Vi har allerede avtaler klare med disse universitetene, forteller fagansvarlig Johan Hustad som i samarbeid med kolleger og flere studenter har utarbeidet den nye fagretningen.

– Jeg har tro på at dette

vil bli et interessant og viktig fag, sier Hustad. – Globaliseringen øker, vi får CO₂-handel, India og Kina ønsker å øke sine utslipp, mens Vesten prøver å redusere sine. Dette er problemstillinger som det vil bli økt fokus på. Og teknologioverføring og kunnskapsformidling vil bli avgjørende, tror Hustad.

Han ønsker også samarbeid med norske bedrifter som driver energiprosjekter i u-land.

Holden i Kvalitetsutvalg

Utdanningsminister Kristin Clemet har nylig satt ned et utvalg som skal vurdere kvalitetsvurdering og kvalitetsutvikling i grunnopplæringen. Førsteamanuensis Ingvild Holden (44) er NTNUs bidrag i utvalget som teller 16 hoder. Det yngste medlemmet er studenten

Martin Nielsen (21). Eldstemann er seniorrådgiver Tom Veierød (65). Aldersnittet på alle disse kvalitetsmennene er 50 år, og da er det ikke så overraskende at det er nettopp direktør for skoleetaten i Oslo, Astrid Søgne (50), som er plukket ut til å være utvalgsleder.

Studentrabatt på buss forsvinner

Studenter over tretti år kan miste all rabatt på bussen i Trondheim. Årsaken er at fylkeskommunen ikke får

ekstratilskudd til økte rabatter for studenter, melder NRK Sør-Trøndelag.

Jakten på Primula vulgaris

Primula vulgaris/kusymre. I gamle dager ble den vakre vårblomsten plukket i buketter og solgt på Torget i Trondheim.

FOTO: SYNNØVE RESSEM

Hva er det som får kvinner, barn og voksne mannfolk ut på farten en vakker maimorgen for å reise milevis etter en blomst?

Vi hadde hørt at det skulle finnes en sjelden forekomst av viltvoksende primula på Fosen et sted. Nå har vi fått syn for sagn. Lørdag 4. mai slo vi følge med Botanisk forening på vårtur.

Anført av professor Dag-Inge Øien ved Institutt for naturhistorie dro ferden rakt mot bevaringsområdet Velta i Stadsbygd.

Innimellom blåveis, kvitveis og blå fioler dukket den plutselig opp: Lysende gule tuer og tepper av Primula vulgaris, eller kusymre på godt norsk. Planten er godt kjent nedover vestlandskysten, men forekomsten i Stadsbygd er den nest nordligste i landet. – Det er også uvanlig at den vokser sammen med blåveis, forteller Øien.

Turgruppa som var ute denne lørdagen, bestod av en blanding av hovedfagsstudenter og botanikere. Men foreningen har også

plass for glade amatører. Trøndelagsavdelingen av Norsk Botanisk Forening har som formål å være bindeledd mellom folk som er interessert i botanikk, og har 140 medlemmer. Den er aktiv hele året med foredrag, diverse aktivitetstilbud og temakvelder i vinterhalvåret og feltekskursjoner i den grønne årstida. Neste planlagte tur skal dreie seg om orkideer. Og 9. juni er det «Villblomstens dag» som skal avvikles med en rekke arrangementer. Foreninga har egen hjemmeside på web: <http://www.nhm.uio.no/botanisk/nbf/>

SYNNØVE RESSEM

synnove.ressem@adm.ntnu.no

Noen leter blomster, Askild Hågensen (6) er mer interessert i snegler.

FOTO: SYNNØVE RESSEM

De aller yngste setter også pris på botanikkturer, ikke minst når det er tid for matpakke. FOTO: SYNNØVE RESSEM

Velta i Statsbygd er et av få områder som er besluttet bevaringsverdig etter kommunalt vedtak, og har blant annet Norges nest nordligste forekomst av kusymre. Professor Dag-Inge Øien har kartlagt floraen i området.

FOTO: SYNNØVE RESSEM

fra biblioteket

I denne spalten vil vi i tida framover gi deg tips og råd om hvordan du får mest glede og nytte av ditt universitetsbibliotek.

Litt om emneportaler på web

Søker du på «Diabetes» på søkemaskinen Google, får du over tre millioner vevsider. Stolt sier du til andre: «Se så mye det er». Så er det en som sier: «Har du egentlig bruk for alt dette? Det er vel noen få sider, og de beste du er ute etter, ikke tre millioner?». En treffmengde på tre millioner vevsider er ingen triumf, det er bortkastet tid hvis man må gå igjennom alt sammen.

Heldigvis er det mange som har som arbeid, hobby eller kall å sjekke gode websider og så samle dem i oversikter, webkataloger og emneportaler. En del av disse portalene er blant de mest populære og eldste tjenestene på web. Her er en liten oversikt over en del gode, internasjonale emneportaler:

Yahoo!, <http://www.yahoo.com> er en av de eldste og største emneportalene. Den ble startet av David Filo og Jerry Yang i 1994 for å holde orden på deres egne vevsider. Yahoo vokser ved at redaktørene velger ut steder, men også ved at brukere selv foreslår steder. Det siste gir en risiko for at kvaliteten på stedene ikke blir så god som ønsket, det kan bli en skjevhet i utvalget.

ODP Open Directory Project, <http://www.dmoz.org/> minner om Yahoo! i struktur. Den utvikles av frivillige redaktører som samler og indekserer vevsidene. Resultatet er verdens største samling av evaluerte webressuser: Over 3.3 millioner indekserte vevsider, ca 45 600 redaktører og nesten 400 000 kategorier. Fordelene med måten ODP er organisert på, er at det blir mange indekserte vevsider. Ulempen er at de enkelte redaktører kan ha egne synspunkter på godt og dårlig. ODP lar andre tjenester bruke katalogen som grunnlag for egne emneportaler. Blant disse er Netscape, HotBot og Google. Men jeg vil anbefale å bruke ODP på den originale hjemmesiden for å få med de seneste oppdateringene.

Resource Discovery Network, RDN. Under **Electronic Libraries**, eLib programmet i UK er det laget en rekke høykvalitets emneportaler i forskjellige fagområder: **EEVL** i ingeniørfag, **HUMBUL** i humaniora, **SOSIG** i samfunnsfag, for å nevne noen. Oversikt over disse finnes på RDNs hjemmeside: <http://www.rdn.ac.uk/>, i tillegg finnes lenker til flere andre gode internettressurser. Faglig sett er dette en av de beste emneportalene som finnes.

ABOUT, <http://www.about.com/> faller litt utenfor den klassiske definisjonen av emneportal, siden det er en blanding av pekere, artikler, nyhetsbrev og annet, og de forskjellige sidene av tjenesten går over i hverandre. Det betyr ikke at tjenesten er dårlig, tvert imot er mange av delportalene av meget høy kvalitet. Hvis man vil kontrollere tvilsom informasjon er dette et av de beste stedene. About er en av de store webkatalogene, med omlag én million vevsteder.

Encyclopædia Britannica, <http://www.britannica.com/> har en liten men god emnekatalog som en del av sitt tilbud, og med direkte pekere til vevsteder fra artikler i selve EB. Emneportalen er lagt ut som en separat database og er åpen for alle. Det er en mindre database enn de foregående med ca 200 000 sider.

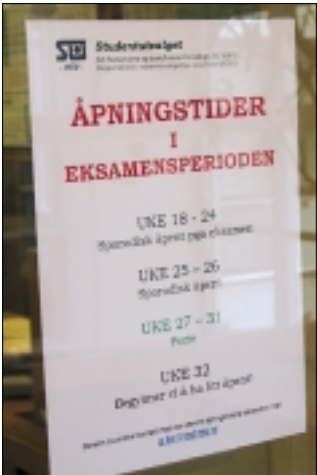
Argus Clearinghouse, <http://www.clearinghouse.net/> er en liten portal med et utvalg av emneoversikter. Dekker ikke alle emner, men det er godt evaluerte steder.

The WWW Virtual Library, <http://vlib.org/> er en gammel tjeneste. Tanken bak var å organisere internettjenester i et stort virtuelt bibliotek. Forskjellige institusjoner fikk ansvar for hvert sitt emne, emnekatalogen i adressen er bare en sentral tjeneste. Siden dette er et desentralisert prosjekt kan kvaliteten på hvordan de forskjellige emnene er behandlet variere meget.

Librarians' Index to the Internet, <http://lii.org/> er en liten (ca 10 000), men meget godt indeksert katalog over omfattende vevkataloger og databaser på web, fordelt på 4500 emner. Basen kan søkes via meny, ved å bla i emne-områdene alfabetisk og ved å søke direkte i fritekst i beskrivelsen av vevstedene. Den er regnet som en av de beste inngangene til «den usynlige veven».

Førstebibliotekar Even Flood

Skal du besøke studentutvalget på Dragvoll, vil vi nesten anbefale at du venter til høstsemesteret...

Spansk frekkis

Universitetet i Barcelona må enten bla opp 3,5 millioner kroner, eller møte i retten for en gedigen publiseringstabbe. Et svensk-britisk firma som gir ut digitale, vitenskapelige bøker, oppdaget nylig at én av deres utgivelser var blitt lagt ut på nettsidene til det spanske universitetet. 80 000 studenter og ansatte hadde tilgang til boka i PDF-format. Men universitetet hadde ikke inngått noen avtale med firmaet om slik publisering. Sannsynligvis har en ansatt eller student kjøpt én lisens og valgt å dele med sine 80 000 kolleger. Etter at pengekravet kom, ble imidlertid boka fjernet fra biblioteksidene til universitetet i Barcelona, skriver den svenske avisa Dagens Forskning.

Generalsekretær

Professor emeritus ved Zoologisk institutt, Yngve Espmark, er ansatt som generalsekretær ved Det Kongelige Norske Videnskabers Selskab. Tilsettingen gjelder til 2008.

"Knotting" - ikke for jenter

– Jentene er rett og slett ikke interessert i datamaskinene. Jentene orienterer seg mot mål, sammenhenger og helhet, mot problemer som skal løses, og mot mennesker og følelser. Det sa forskerne Bente Rasmussen og Tove Håpnes til Universitetsavisa den 14. mai 1992, som en av forklaringene på at det var plent umulig å få opp jenteandelen på Elektro og data-fakultetet ved NTH. Den sto bomfast på

En real Bjørn

Zoologisk institutt har fått en utstoppet brunbjørn som de vil plassere som et godt synlig «fyr-tårn» i Realfagbygget. Av hensyn til bjørnens ve og vel skal dyret plasseres inne i glassmonter for å hindre støv og ødeleggelser. «Preparatet er naturligvis av ypperste kvalitet – som zoologer ønsker vi ikke en lurvete, skabbet pelshaug stående», heter det i et brev fra zoologene til Teknisk avdeling.

Dette er et eksempel på brunbjørn. Den nye Realfagbygg-bjørnen oppholder seg for tida på Byneset og var ikke tilgjengelig for fotografering.

Nok en aksjon

Rimeligere fly til London, håper stipendiaten Amund Tveit på. Han står bak Aksjon for Lavprisfly til Trøndelag. Aksjonen skal påvirke Ryanair til å etablere en rute fra Ørlandet til London. Tveit tror at en slik flyrute kan øke næringsvirksomheten i Trondheimsregionen.

Øremerket

Ti nye professorater er øremerket kvinner ved våre fire universiteter fra høsten av. NTNU har fått tildelt tre av dem, og departementet lover å ikke legge føringer på universitetenes interne tildeling av stillingene.

Men hva med oss da, Kavli?

Nylig donerte den norsk-amerikanske fabrikkeieren Fred Kavli 7,5 millioner dollar – 65 millioner kroner – til Institute for Theoretical Physics ved University of California i Santa Barbara, og givieren har antydnet at det med tida kan bli mer. Tidligere har samme universitet fått både professorater og og fondsmidler for atskillige millioner fra den gavmilde fabrikkeier.

Den nå 75 år gamle Fred Kavli ble siv.ing. i teoretisk

fysikk fra NTH i 1955. Han satte straks kursen over Atlanteren, og i 1958 etablerte han et særdeles lønnsomt firma i Los Angeles, Kavlico, som i dag produserer spesialkomponenter til fly, biler og industri. Han solgte bedriften i 2000, og bruker nå pengene til å styrke amerikansk vitenskap.

Noe å tenke på, rektor og fysiker Eivind Hiis Hauge? På tide med et kjapt alumnifremstøt på andre siden av dammen, kanskje?

NTNU-professor Ivar Svare tok dette bildet på Gamle Fysikk i 1953, da han selv var ung student. Fred Kavli sitter med hånden for munn på annen rad. På første sitter Tor Hagfors som siden ble professor ved NTH.

Heder til Onsagerprofessor

Professor John S. Newman fra UC Berkeley ble tildelt Onsager-medaljen etter en forelesning i Realfagbygget mandag 29. april.

For å ære minnet til Lars Onsager er det hvert år siden 1993 blitt delt ut et gjesteprofessorat ved NTNU. Onsager begynte ved Norges tekniske høgskole som 16-åring i 1920, og som ung sivilingeniør utviklet han teorier om irreversibel termodynamikk, som skaffet ham nobelprisen i kjemi førti år senere, i 1968. Han jobbet da i USA og var amerikansk statsborger. Onsager ble utnevnt til æresdoktor ved NTH under 50-års-jubileet i 1960, og døde i 1976.

I år ble gjesteprofessoratet tildelt John S. Newman. Han er professor i elektrokjemi ved Department of Chemical Engineering, University of California. Newman regnes for å være den som har bidratt mest til å videreutvikle Onsagers nobelprisbelønte teorier. Videre er han kjent som forfatter av boka *Electrochemical Systems*, som benyttes av elektrokjemikere verden over.

Like årvisst som tildelingen av Onsagerprofessoratet, blir en prominent gjesteforeleser invitert til å holde et foredrag i Trondheim. Årets Onsager-

foreleser er professor Frank H. Stillinger fra Department of Chemistry, Princeton University. Foredraget vil bli holdt i september. Begge gjester mottar et hedersbevis i form av en spesialdesignet Onsager-medalje. Newman mottok sin medalje etter en forelesning i Realfagbygget 29. april. Temaet for forelesningen var *Transport Measurements in Electrochemical Systems*.

Årets Onsagerprofessor, John S. Newman fra UC Berkeley.

FOTO SYNØVE RESSEM

på siden

Drittpost

Jeg samler på dårlig nytt. I en perm på kontoret plasserer jeg utskrifter av sure, klagende, hissig og utskjellende e-poster. Det hender jeg tar permen fram og koser meg masochistisk over sanseløst synsende skyllebøtter – understreket med tre utrops-tegn!!! Noen få, sensurerte eksempler:

- «Jag har bett Dig tidigare om detta och nu är jag rent ut sagt förbannad...»
- «Denne høyst usaklige, dels feilaktige og tendensiørse uthengingen ville i andre deler av arbeidslivet ført til en skriftlig advarsel, kanskje avskjedigelse, av involverte parter.»
- «Jeg synes ærlig talt det får være grenser for å villette leserne og gi spesielle signaler!»
- «Jeg synes deres ntnu.no-sider blir bare verre og verre! Kan dere ikke lage noe bedre enn et bilde av en dust med 30 bøker stabelet oppe på hodet?! haha».

Her er det mange oratoriske tips å hente til alle de giftige meldingene jeg selv slynger ut over dem som fortjener det. (Og det er ikke få!) En e-post som gir den gode, varme følelsen nederst i mellomgolvet, skal skrives i spydig affekt og uten filter. Da sitter'n. Er det et datasystem som ikke virker, et klosett som mangler tørkepapir eller en prosjektsøknad som er avslått så er det om å gjøre å tømme seg – fort!!!

Selv har jeg en jobb som gjør at jeg mottar mye e-post hver dag. Jeg kjenner meg igjen i den engelske undersøkelsen som viste at en gjennomsnittlig mellomleder bruker 27 minutter hver morgen på å sortere e-post. Når jeg ved lunsjtider har kjempet meg gjennom all søppelpost (reklame), farlig viruspost og seriøse henvendelser, sitter jeg ofte igjen med en del drittpost. Avsenderne er de hellig indignerte. Den motsatte ytterligheten – rosposten – er bortimot fraværende.

Nå er det selvfølgelig en vag mulighet for at jeg fortjener minst én daglig overhøvling, men den tanken har også streift meg at vi NTNU-ere mangler roskompetanse. For jeg tror det er flere av oss i universitetsverden som får gjennomgå. I siste nummer av internavisa for Universitetet i Tromsø, «Tromsøflaket», leser jeg for eksempel om Teknisk avdeling ved UiTø som har fått førti sure og spydige e-poster på grunn av en stengt vei på universitetsområdet.

Fortjent eller ufortjent – hvis du må starte hver morgen med å svelge en porsjon digital dritt, så kan det være at det gjør noe med humøret ditt. Hvis du ikke har lykkepiller i kontorskuffen, blir du kanskje selv sur. De fleste av oss universitetsansatte lever jo i en Problembasert hverdag og forteller gjerne om det. Slikt skaper kultur på en arbeidsplass. Sur kultur. Personlig setter jeg min lit til at teknikerne blant oss snart skaffer meg et nytt e-postfilter; et drittpostfilter.

Jan Erik